

LUND UNIVERSITY

"Universitetet är en jäkla gammal och seg organisation". Doktoranders röster om karriärmöjligheter inom akademien

Persson, Marcus; Persson, Susanna

2007

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Persson, M., & Persson, S. (2007). "Universitetet är en jäkla gammal och seg organisation". Doktoranders röster om karriärmöjligheter inom akademien. Bokbox förlag.

Total number of authors:

2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Marcus Persson & Susanna Persson

”Universitetet är
en jäkla gammal
och seg organisation”

*Doktoranders röster om
karriärmöjligheter inom akademien*

Bokbox Förlag

COPYRIGHT ©
Marcus Persson & Susanna Persson 2007

FÖRSTA UPPLAGAN
December 2007

SÄTTNING
Ilgot Liljedahl

OMSLAG
Kjell E. Eriksson

TRYCK
Media-Tryck Sociologen 2007

ISBN 978-91-86980-41-2

Bokbox Förlag
Södra Förstadsgatan 88b
214 20 Malmö

bokbox@infografen.com | www.bokbox.se

Innehållsförteckning

Förord	5
<i>Kapitel 1</i>	
Inledning: översikt och syfte	7
1.1 Utvärderingsuppdraget	10
1.2 Disposition	11
<i>Kapitel 2</i>	
Bakgrund: projektet och utsorteringen på Lunds universitet	13
2.1 En inblick i akademisk historik	13
2.2 Jämställdhet – ”läckande rör” & pyramider	14
2.3 Dagens situation	15
2.4 Förändring av mönster	18
2.4.1 AKKA	19
2.4.2 ”Hit – och ännu längre!”	20
<i>Kapitel 3</i>	
Om utvärderingsarbetet	23
3.1 Metod	23
3.2 Intervjuer	24
<i>Kapitel 4</i>	
Deltagarnas upplevelser av projektet	27
4.1 Upplevelser av projektets olika moment	28
4.1.1 Välkomstreceptioner	28
4.1.2 Seminarier & workshops	30
4.1.3 Individuella samtal	31
4.1.4 Sammanfattning	34
4.2 Information	36
4.2.1 Information om projektet	36
4.2.2 Tillräckligt med information om projektet	38
4.2.3 Hur gästprofessorerna valts ut	39
4.2.4 Vilken eller vilka personer har uppfattats som ansvariga för projektet	40
4.2.5 Tillgängligheten till gästprofessorerna	42
4.2.6 Uppfattning om målet och syftet med projektet	45
4.2.6.1 Nätverk	45

4.2.6.2 Förebilder	46
4.2.6.3 Osäkerhet och oklarheter	46
4.2.6.4 Sammanfattning	48
4.3 Goda förebilder	49
4.3.1 Förebilder	49
4.3.2 Ämnesdisciplin	51
4.3.3 Sammanfattning	53
4.4 Nätverksbyggande: med gästprofessorer och andra deltagare	54
4.4.1 Kontakt mellan deltagare och deltagare	54
4.4.2 Kontakt mellan deltagare och gästprofessor	57
4.4.3 Sammanfattning	59
4.5 Medvetenheten om genusstrukturer och självförtroendet som forskare	60
4.5.1 Kvinnors erfarenheter av och syn på genusstrukturer	61
4.5.2 Männens erfarenheter av och syn på genusstrukturer	63
4.5.3 Ökad medvetenhet på genusstrukturer bland deltagarna?	65
4.5.4 Projektets bidrag till förstärkning av deltagarnas forskarroll	67
4.5.5 Sammanfattning	69
<i>Kapitel 5</i>	
Slutdiskussion: positiva och negativa röster om projektet	71
5.1 Positiva röster om projektet	71
5.2 Negativa röster om projektet	74
5.3 Utvärderarnas röster om projektet	78
Referenser	81

Förord

Det ESF-finansierade projektet ”Hit – och ännu längre!” är ett jämställdhetsprojekt som har bedrivits på Lunds universitet under perioden 2006 och 2007. Syftet med projektet har varit att skapa strategier mot utsorteringen av kvinnor inom akademien. Projektet har riktat sig till doktorander och nydisputerade från fyra specifika institutioner vid Lunds universitet: rättssociologiska, socialantropologiska, sociologiska samt institutionen för medie- och kommunikationsvetenskap. Både manliga och kvinnliga forskare har medverkat i projektet och denna utvärdering tar upp deltagarnas erfarenheter från projektet. Föreliggande utvärdering har pågått mellan september och december 2007.

Vi vill tacka följande personer för att de på olika sätt har bidragit till denna utvärdering: Johan Eliasson på Samhällsvetenskapliga fakultetens kansli för hjälpen med statistiskt underlag för befattningar på universitetet; Barbro Sjöberg för hjälp med språkgranskning; samt Ilgot Liljedahl och Kjell Ericsson för arbetet med publiceringen av denna rapport. Ett särskilt tack riktas både till projektledare Ann-Mari Sellerberg och till de projektdeltagare som på ett hjälpsamt vis delat med sig av sina personliga erfarenheter via intervjuer.

Marcus Persson & Susanna Persson
Lund, December 2007

Inledning: översikt och syfte

Forskarutbildningen ska förbereda doktoranden för en verksamhet som forskare. Även om kvinnor är lika framgångsrika som män när det gäller att slutföra forskarutbildningen föreligger ett "leaky pipe-problem": Kvinnor tenderar att försvinna ut ur forskarvärlden efter disputationen. De får mer sällan universitet som sin fortsatta arbetsplats. Vi har med vår modell ambitioner att motverka detta utflöde av kvinnor. Vi argumenterar här för att det finns mycket kunskap som är central i övergången till en forskarkarriär. Denna kunskap är inte sällan informell och föga tillgänglig för doktorander. Modellens syfte är att tydliggöra karriärstrukturerna för doktorander redan under forskarutbildningen och öka medvetenheten om vad som händer 'sen' (ur projektbeskrivningen).

Med dessa ord formuleras syftet med projektet "Hit – och ännu längre!" som har bedrivits på Lunds universitet under 2006 och 2007 och som här är föremål för utvärdering. Projektet syftar till att stärka de kvinnliga forskarnas – närmare bestämt de kvinnliga doktorandernas – positioner och framtida karriärmöjligheter inom universitetet och universitetsvärlden. Det problem som kallas "leaky pipe" eller den "läckande pipelinen", behandlar den strukturella utsortering av kvinnor som sker inom universitetsvärlden under karriärens gång. Detta fenomen brukar också ibland liknas vid ett "glastak" som refererar till ett osynligt tak som vanligtvis kvinnor slår i och som hindrar dem från att avancera ända upp till den organisatoriska toppen. Detta strukturella problem för kvinnor har identifierats och diskuterats många gånger tidigare, ur olika perspektiv (Angier 1995, Joy 2000, Preston 2004, Report on the University of California, San Diego, 2004 Gender Equity Summit, Rosser 2004, Menon 2005, Höskoleverket 2006:2 R). Mot bakgrund av detta välidentifierade problem har det varit projektets målsättning att stärka, genom förebyggande arbete, det utflöde av kvinnliga forskare som sker ju högre upp i forskarkarriären individen kommer och som resulterar i en majoritet av män i universitetets högre befattningar.

Projekts primära målgrupp är doktorander, men har också inkluderat nydisputerade. Skälet är att statistiken visar att doktorandtiden är ett synnerligen

avgörande skede. Idag är doktoranderna anställda vid institutionen under fyra år under sin forskarutbildningstid. Efter denna tid tar doktoranden sin examen och anställningen upphör. Det är härefter som kvinnorna försvinner ut ur akademien.

Projektet som denna utvärdering utgår ifrån innefattar inte hela Lunds universitet, utan fokus ligger på en del av organisationen. Närmare bestämt på fyra specifika institutioner: *sociolantropologiska*, *sociologiska* och *rättsociologiska*, samt institutionen för *medie- och kommunikationsvetenskap*.

Sammanlagt har dessa fyra institutioner 110 anställda under 2007; den kvinnliga andelen av personalen utgör 54%. Det totala antalet doktorander för samma institutioner är 36 stycken, vilka alltså är de närmast berörda för detta projekt. Andelen kvinnor av doktoranderna är 61%. Motsvarande andel för kvinnliga lektorer för dessa institutioner är 41%; för de kvinnliga professorerna 46%.¹ Närmare granskning av personalsammansättning kommer att göras i kapitel två. Mot bakgrund av dessa siffror kan det tyckas som om jämställdhet råder, åtminstone bedömt utifrån andelen kvinnliga forskare i de olika befattningspositionerna. Institutionerna är emellertid en integrerad del av den betydligt större organisationen Lunds universitet, där samma grad av jämställdhet inte kan observeras.

Utifrån universitetsorganisationen i sin helhet kan man på ett än tydligare vis iaktta den struktur som projektet vänder sig till. Lunds universitet har cirka 5 500 anställda med en relativt lika könsfördelning av anställda: 53% män och 47% kvinnor. Könsstrukturen per befattning är emellertid betydligt mer ojämlig. Endast 15% av professorerna är kvinnor (Lunds universitets årsredovisning 2006). I Lunds universitets jämställdhetspolicy för åren 2006-2010 står det vidare att läsa att de kvinnliga lektorerna utgör 33% av det totala antalet lektorer, samt att andelen kvinnliga adjunkter utgör 50%. Situationen för doktoranderna inom universitetet ligger andelen kvinnor på strax under 50% (48% under 2005) (Lunds universitets jämställdhetspolicy 2006-2010; Lunds universitets årsredovisning 2005:46). Mot bakgrund av denna summering av befintlig statistik blir problemet med "the leaky pipe" en angelägen fråga.

Hur är då projektet tänkt att bidra med tätning av karriärsläckaget för kvinnor inom universitetsvärlden? I projektbeskrivningen till "Hit- och ännu längre!" står att läsa följande:

Vi har kommit fram till tre sammankopplade metoder att motverka leaky pipe-problemet. Dessa prövas och utvärderas under projekttiden (2006-2007). Nyckelbegreppen är (1) internationella konsulter (åtta kvinnliga gästprofessorer) som tillsammans med de i projektet ingående lokala mentorerna och doktoranderna startar en arbetsprocess för att skapa (2) individuellt skraddarsydd vetenskapliga karriärnätverk och för att upprätta (3) individuella forskarfoldrar. [...] Modellens tre delar: de internationella konsulterna, karriärnätverken och forskarfoldrarna syftar alla för det första till att öka doktorandernas medvetenhet om forskarvärldens strukturer, för det andra att konkret göra dem till verk-

1 Statistiken gäller för år 2007 och bygger på siffror från Samhällsvetenskapliga kansliet. Statistiken är inklusive TA-personal, och exklusive tjänstledig personal.

liga deltagare i dessa strukturer samt att, för det tredje, tillskapa en egen individuell forskarstruktur för den enskilda doktoranden (ur projektbeskrivningen).

Arbetet med att stärka kvinnors roll och positioner inom akademien, har gjorts med hjälp av att erbjuda möjligheten och hjälpen att utveckla individuella karriärnätverk och individuella forskarfoldrar, genom ökat samarbete med de internationella konsulter som bjuds in via projektet.

Med forskarfolder avses en strävan efter att få projektdeltagarna att reflektera över allt sitt arbete, både tidigare och nuvarande, för att på så sätt få en tydligare överblick över sina erfarenheter och sin kompetens. Som doktorand kan det vara lätt att se sitt avhandlingsarbete som ens enda ”riktiga” arbete, och därmed förglömma andra eventuella arbeten – stora som små, inomvetenskapliga som populärvetenskapliga – samt vilka erfarenheter man har med sig i bagaget. Projektansvarige Ann-Mari Sellerberg formulerar det på följande sätt i en intervju med utvärderarna:

Det är lätt att rusa vidare in i nya områden, sen så glömmar man kanske att man har material om något annat. ... Att skapa en trygghet över, och verkligen se, vad man själv har gjort. Det tror jag inte doktorander egentligen gör.

Projektet handlar på detta sätt om att förmå doktoranderna själva, med gästprofessors och projektansvarigas hjälp, att ringa in och tydliggöra sina egna intressen och arbetserfarenheter, och därigenom bygga upp det självförtroende som forskare som är nödvändigt för att kunna och vilja fortsätta avancera inom universitetsvärlden.

De internationella konsulterna har utgjorts av tolv välrenommerade kvinnliga gästprofessorer från universitet runt om i världen. Gästprofessorerna har gäststat institutionerna mellan 2006 och 2007. Närmare redovisning av vilka gästprofessorerna är kan läsas i en egen rapport (Sellerberg 2007) som behandlar deras erfarenheter av sitt arbete i projektet.

Sammanfattande kan sägas att projektarbetet bygger på fyra huvudsakliga delar som syftar till att täta, eller förebygga, utsorteringen av kvinnliga forskare inom universitet:

- kontakt och arbete med internationella gästprofessorer
- öka medvetenheten om universitetsvärldens karriär- och genusstrukturer
- tydliggöra deltagarnas egen kompetens och roll som forskare
- utvecklande av individuella nätverk

Det bör påpekas att även om projektet ”Hit – och ännu längre!” har varit riktat mot yngre kvinnliga forskare, så har deltagarna inte exklusivt bestått av kvinnor. Även yngre manliga forskare har deltagit. I en intervju med utvärderarna har projektansvarige Ann-Mari Sellerberg förklarat att projektets syfte med att medvetliggöra genusstrukturer inom universitetsvärlden är en lika angelägen fråga för både kvinnliga

och manliga forskare. Den primära målgruppen för projektet har emellertid varit yngre kvinnor, eftersom Leaky Pipe-problematiken främst är ett problem för kvinnliga forskare.

1.1 Utvärderingsuppdraget

Vårt uppdrag består i att utvärdera det ESF-finansierade projektet ”Hit – och ännu längre!”. Detta uppdrag påbörjades i september 2007 och avslutades i slutet av december samma år.

Det skulle krävas en longitudinell studie för att utvärdera vilka långsiktiga effekter projektets förebyggande åtgärderna kan tänkas ha. Då föreliggande utvärdering är tidsbegränsad, tar vi fasta på de aspekter som det går att uttala sig om ”här och nu”.

Denna utvärdering kommer att behandla den *övergripande* målsättningen i projektet, det vill säga:

- strävan efter att öka projektdeltagarnas medvetenhet om (genus)strukturer inom forskarvärlden och göra dem delaktiga i denna värld.

Men också de *praktiska* strategierna, eller de förebyggande åtgärderna. Mer specifikt kommer vi, utifrån deltagarnas upplevelser och erfarenheter, att evaluera:

- projektverksamheten och samarbetet med gästprofessorerna
- utvecklingsarbetet med individuella nätverk
- uppmärksammandet av den egna forskarkompetensen och forskarrollen

Som nämndes kommer gästprofessorernas egna erfarenheter och upplevelser av projektet att redovisas i en egen rapport, varför deras erfarenheter inte närmare kommer att behandlas i denna utvärdering.

Utvärderingen har genomförts i enlighet med en kvalitativ metodansats i det att arbetet utgår ifrån individers upplevelser. Det finns naturligtvis en önskan om strukturell förändring inbyggd i projektet. Men då projektet har utgått från ett underifrån- eller aktörsnära perspektiv, med fokus på det mellanmänniska mötets utvecklingspotential, så har också denna utvärdering utgått från de skönjbara konsekvenserna på individuell nivå. Vi återkommer till detta ämne i det tredje kapitlet som behandlar metod.

1.2 Disposition

Efter inledningskapitlets översiktliga karaktär vänder vi blicken mot dagens situation i den akademiska världen. I detta kapitel redovisas bakgrundsdata om statistik över fördelningen mellan män och kvinnor inom Lunds universitet, samt en kort presentation av projektet ”Hit – och ännu längre!”, i jämförelse med ett liknande jämlikhetsprojekt i Lund.

Tredje kapitlet behandlar val av metod och utvärderingens genomförande.

Kapitel fyra innehåller en detaljerad redogörelse för det empiriska materialet vad gäller deltagarnas upplevelser – positiva som negativa – av projektets olika moment.

I avslutningskapitlet sammanfattar vi så de viktigaste resultaten av utvärderingen, och diskuterar några av de problem som återkommit i doktorandernas berättelser.

Bakgrund: projektet och utsorteringen på Lunds universitet

Det läckande röret kan [...] fungera som symbolik för kvinnors karriärutveckling inom högskolan också i ett av världens mest jämställda länder – Sverige. (Högskoleverket 2006:2 R s.81)

Detta kapitel är tänkt att ge en bakgrund till problematiken kring karriärläckaget inom akademien. Vi kommer först att ge en mycket kort inblick i den historiska bakgrunden om kvinnor inom akademien på Lunds universitet, för att sedan beröra utvecklingen av jämställdheten inom akademien. Därefter redovisas bakgrundsdata över fördelningen mellan kvinnor och män inom Lunds universitet och avslutningsvis visas vad som har gjorts och görs för att förändra mönstret gällande karriärläckaget inom akademien. Detta kommer att exemplifieras av projektet ”Hit – och ännu längre!” och AKKA projektet.

2.1 En inblick i akademisk historik

I Norden har universiteten varit öppna för kvinnor i över ett hundra år och i Sverige fick kvinnor formell rätt att studera 1873 (dock inte inom teologi) (Francke 2000, Husu 2005:11). Ser man till universitetsstrukturen där de två äldsta universiteten, Uppsala och Lund, grundades år 1477 respektive år 1666 så är kvinnor relativa nykomlingar inom akademien. Den första kvinnliga studenten på Lunds universitet var Hedda Andersson som skrev in sig på medicinska fakulteten 1880. Under 1890-talet fanns det sammanlagt 14 kvinnor på Lunds universitet och Hilma Borelius, som skrevs in sig vid den filosofiska fakulteten 1891, var en av dessa banbrytande kvinnor. Hilma Borelius stack ut då hon var den första kvinna i Lund att göra akademisk kar-

riär, 1909 disputerade hon och blev därmed Lunds första kvinnliga doktor. (Francke 2000, Kvinnohistoriska samlingar 2006, Wickström 2005). När det gäller kvinnliga professorer så utnämndes den första kvinnliga professorn vid Lunds universitet inte förrän 1964 (Odén 1996:1). Att vi valt att ta upp denna korta historiska bakgrund är för att visa på den förhållandevis korta tid som kvinnor har befunnit sig inom akademien i Sverige. Detta används ibland som förklaringsmodell för att det finns så få kvinnor i ledande positioner inom akademien idag. Förklaringsmodellen kallas för eftersläpningsteorin och har länge varit en dominerande tolkning till den obalans som finns inom akademien. Dock är den starkt kritiserad då den inte ser till samtida processer och strukturer. (Lövkrone, Agrell & Widén 2006:24)

2.2 Jämställdhet – ”läckande rör” & pyramider

Den högre utbildningen expanderade under 1950- och 1960-talet vilket medförde att fler kvinnor än tidigare hade möjlighet att påbörja högre studier. Inom grundutbildningen ökade den kvinnliga andelen och det blev en bättre balans mellan könen. Under början av 1970-talet blev jämställdhetsfrågor aktuellt och började formuleras politiskt och inom högskolan har arbetet med dessa frågor pågått sedan dess (Lindberg, Riis & Silander 2005:17). Jämställdhet som kunskapsområde inom akademien har kraftigt ökat de senaste tio åren och en rapport från Högskoleverket 2003 tar upp 158 rapporter, artiklar och debattbidrag som publicerats i detta ämne sedan 1995. (Kyndel, Lindberg & Riis 2003) Ett av problemen som identifierats angående jämställdheten inom akademien är att den kvinnliga representationen tenderar att försvinna högre upp inom högskoleorganisationen. Detta problem refererar till det som kallas för ”leaky pipe”, det läckande röret, en strukturell utsortering av kvinnor inom akademien vilket sker under den akademiska karriärens gång. (Högskoleverket 2006:2R, Husu 2005, Lövkrone, Agrell & Widén 2006) Fenomenet med det läckande röret har definieras på olika sätt, ett är ”glastak” (se inledning), en annan är den avsmalnande pyramiden (Atterstam 2007, Högskoleverket 2006:2R). I Högskoleverkets rapport Forskarutbildning och forskarkarriär står att läsa följande:

Den avsmalnade pyramiden är en bild som ofta återkommer vid beskrivningen av kvinnors representation bland studenter och lärare i högskolan. I pyramidens bas, grundutbildningen, är kvinnor i majoritet. Därefter minskar deras andel ju högre upp i pyramiden man kommer, för att i toppen endast utgöras av 16 procent kvinnliga professorer. Det betyder att 84 procent av professorerna är män. Tillika utgör männen 66 procent av lektorerna, 60 procent av forskarassistenterna och 55 procent av ”annan forskning och undervisande” personal. Däremot är kvinnorna i majoritet bland adjunkterna (55 procent kvinnor) – en lärarkategori utan krav på forskarutbildning (Högskoleverket 2006:2R s.15).

Som Högskoleverket visar är det snedställt med den kvinnliga representationen på väg upp för karriärstegen inom akademien. Det finns alltså en obalans mellan män och kvinnor och man kan i projektbeskrivningen för "Hit – och ännu längre!" läsa följande:

Vi har i universitetet en arbetsplats där det är väl belagt att ojämslällda villkor råder. Vidare har detta av ansvariga setts som ett problem som man vill åtgärda. Det har formulerats förändringsmål där ledningen fastställer vart man vill nå (utan att man de facto nått särskilt långt). Universitetet är emellertid tydliga meriteringsorganisationer. Det ter sig här särskilt provocerande om andra dimensioner än vad som ses som kompetens kommer in som bedömningsgrunder. Därmed bli praktiska åtgärder som sätts in i ett förändringsarbete känsliga. Kort sagt, här finns en medvetenhet om ojämslälldheten. Det finns en förändringsvilja, men samtidigt en naturlig villrådighet om hur man ska närma sig de förändringsmål organisationsledningen själv formulerat. (ur projektbeskrivningen)

Förändringsmålen som projektbeskrivningen tar upp kommer att beskrivas under delen om förändring av mönster. Härnäst kommer vi att redogöra för hur dagens situation ser ut på Lunds universitet.

2.3 Dagens situation

I detta avsnittet kommer vi att lyfta fram statistik från Lunds universitet och hur det ser ut med jämställdheten inom universitetet. Det råder en negativ snedfördelning av andelen kvinnliga anställda forskare inom Lunds universitet. Det blir tydligt vid en genomgång av befintlig statistik att det sker en utsortering av kvinnliga forskare i takt med att befattningarna blir högre. Statistiken utgår från andelen kvinnor inom de olika vetenskapsområdena. Vi kommer att börja med att redogöra för nyantagna till forskarutbildningen och sedan uppåt i pyramiden.

Tittar man på antalet nyantagna på forskarutbildningen så är det förhållandevis jämställt, undantaget är det tekniska vetenskapsområdet där kvinnorna är underrepresenterade. Totalt på hela universitetet har det skett en procentuell minskning från 2004 då det var 50% kvinnor.

Antal nyantagna i forskarutbildningen efter vetenskapsområde, andel kvinnor

Vetenskapsområde	2004	2005	2006
Hum-sam	43%	49%	51%
Medicinskt	63%	57%	60%
Naturvet	53%	42%	41%
Tekniskt	34%	34%	26%
Totalt	50%	47%	44%

(Lunds universitets årsredovisning 2006)

Går man sedan vidare och tittar på antalet avlagda doktorsexamina så är det en marginell minskning på vissa områden medan det totalt har skett en ökning med 4 procent från år 2005 till år 2006.

Antal avlagda doktorsexamina per vetenskapsområde, andel kvinnor

Vetenskapsområde	2004	2005	2006
Hum-sam	48%	51%	43%
Medicinskt	54%	55%	59%
Naturvet	35%	41%	42%
Tekniskt	28%	24%	34%
Totalt	42%	43%	46%

(Lunds universitets årsredovisning 2006)

Under 2005 nyanställdes vidare 56.5%, kvinnliga adjunkter, 22% forskarassistenter och 37% kvinnliga lektorer och under 2006 nyanställdes 62% kvinnliga adjunkter, 38% forskarassistenter och 46% kvinnliga lektorer (Lunds universitets årsredovisning 2006). Precis som Högskoleverket beskrev angående den avsmalnade pyramiden så finns det samma tendenser på Lunds universitet när det gäller nyrekryterade lärare. Dock skall det sägas att andelen kvinnliga lektorer ökar.

Antal kvinnliga professorer

2004	2005	2006
13.6%	14.2%	15.3%

(Lunds universitets årsredovisning 2006)

Den kvinnliga andelen professorer på Lunds universitet är mycket låg. 2006 var endast 15.3% kvinnor professorer.

Som tidigare nämnts så är en av förklaringarna till att det finns så få kvinnliga professorer att kvinnor tidigare i historien har varit kraftigt underrepresenterade i gruppen som doktorerade. Att kvinnors låga andel bland professorerna skulle vara ett resultat av en underrepresentation tidigare i historien är inte en full förklaring. Ett antal utredningar och rapporter pekar ut olika faktorer som leder till fenomenet ”det läckande röret”. (Husu 2005) I en rapport från Högskoleverket (2003:31R), som tar upp högskolornas arbete med bland annat jämställdhet, så framkommer det att högskolornas egna förklaringar till att så få kvinnor blir professorer är att de inte söker tjänsterna i samma utsträckning som männen. (Högskoleverket 2003:31R s.40) Andra förklaringar är att den oöverskådliga och delvis dolda rekryteringen internt inom akademien slår hårdast mot kvinnor och gynnar männen (SVD 071205). En förklaringsmodell som framförallt upprepas av medier är att kvinnor hindras av barn och familj samt att familjeskapandet sammanfaller med tiden efter disputationen. (SVD 071205, Wold 2004, Forskningsetiskt forum 2004). Denna bild av traditionella könsroller är något som skarpt tillbakavisas av bland annat Agnes Wold vid Göteborgs universitet. Vid en konferens om glastaket inom akademien 2004 så menade Wold att en mängd undersökningar entydigt visar att kvinnor inom akademien med barn och familj inte verkar hindras av detta (Forskningsetiskt forum 2004). I Ledarutvecklingsprogrammet för kvinnor vid Lunds universitet (AKKA) kan man läsa:

Faktum är att pipelinen ”läcker” kvinnor därför att akademien inte är könsneutral – vare sig det gäller organisation, villkor eller kunskap. [...] I den akademiska kulturen konstrueras kvinnor som icke-framgångsrika och förutsätts prioritera familj och barn framför karriär, undervisning framför forskning etc. (Lövkrona, Agrell & Widén 2006:25)

Kort sammanfattat så kan det konstateras att det existerar en genusmässig snedrekrytering inom den svenska högskolan och även på Lunds universitet. Lunds universitet skriver i sin jämställdhetspolicy för åren 2006-2010:

Jämställdhet mellan könen innebär att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Detta innebär en jämn fördelning av makt och inflytande, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende samt lika villkor och förutsättningar i fråga om arbete, karriär och utvecklingsmöjligheter. Härtill kommer lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger. Jämställdhet innebär också delat ansvar för hem och barn liksom frihet från könsrelaterade och sexuella kränkningar.

Med jämn könsfördelning avses vanligtvis att andelen kvinnor respektive män ligger inom intervallet 40-60 %. Ibland är detta inte tillräckligt, utan andelen bör sättas i relation till rekryteringsunderlaget. Om 60 % av grundstudenterna är kvinnor är det inte tillfredsställande att de utgör 40 % bland de forskarstudenterande.

Vad gör man då för att komma åt denna negativa snedfördelning och hur kan man förändra mönstret?

2.4 Förändring av mönster

I detta avsnittet kommer vi att först ta upp försök till reformation ”uppifrån” så kallade statlig intervention för att sedan gå vidare med att titta på jämställdhetsprojekt med ”underifrån perspektiv”. Detta kommer att exemplifieras med projektet AKKA samt projektet ”Hit – och ännu längre!”.

Tidigare försök till reformation ”uppifrån” har tagit formen av statliga interventioner angående nyrekrytering. Ett exempel på en sådan förändring är de sk Thamprofessorerna. Regeringen uppmärksammade efter en proposition Jämställdhet mellan kvinnor och män inom utbildningsområdet (prop. 1994/95:164) att utvecklingen mot en jämnare könsfördelning gått långsamt inom högskolorna och att den kvinnliga andelen professorer var mycket låg. Resultatet av detta blev att regeringen inrättade 31 professorer för underrepresenterat kön, de sk Thamprofessorerna. (Atterstam 2007, Edwards 2007, Lindberg, Riis & Silander 2005) Dessa Thamprofessorer väckte mycket debatt och Lövkrona, Agrell och Widén påpekar att ”debatten [kom] att handla om att vi skulle få ett A-lag med högt kvalificerade (manliga) professorer och ett B-lag med mindre kvalificerade kvinnliga [...] professorer” (Lövkrona, Agrell & Widén 2006:23). Förutom att propositionen föreslog att det skulle inrättas särskilda professorer så fanns det med i förslaget att ett antal nya tjänster som doktorand och forskarasistent skulle inrättas för underrepresenterat kön i syfte att bryta obalansen mellan kvinnor och män inom högskolan (Lindberg, Riis & Silander 2005:17).

För universiteten och högskolorna har regeringen ställt upp mål för att aktivt verka för en ändring av könsfördelningen bland personalen. I Lunds universitets Jämställdhetspolicy 2006-2010 kan man läsa:

För perioden 2005-2008 har regeringen ställt det målet för Lunds universitet att minst 26 % av de professorer som anställs – efter rekrytering eller genom befordran – skall vara kvinnor. Det har också uppdragits åt lärosätena att fastställa egna lokala mål för andelen kvinnor bland nyrekryterade lärare inom samtliga lärarkategorier. Enligt beslut av Lunds universitets styrelse gäller följande mål för perioden 2005-2008.

Rekryteringsmål för perioden 2005 – 2008. Andel kvinnor i procent av rekryterade och befordrade lärare

	Professorer	U-lektorer	U-adjunkter	Fo-assistenter
Gemensamma enheter	40 %	50 %	50 %	50 %
Omr LTH	25 %	35 %	50 %	40 %
Omr naturvetenskap	20 %	35 %	50 %	40 %
Omr juridik	50 %	50 %	50 %	50 %
Omr samhällsvetenskap	30 %	50 %	50 %	50 %
Omr EHL	30 %	40 %	50 %	50 %
Omr medicin	30 %	50 %	50 %	50 %
Omr konst	50 %	40 %	50 %	50 %
Omr humaniora-teologi	45 %	50 %	50 %	50 %

(Ur Jämställdhetspolicyn 2006-2010)

Det som beskrivits ovan är de uppsatta målen för rekrytering av kvinnor men hur skall man nå dem om inte statliga interventioner räcker till? Ett sätt att komma åt karriärläckaget är att det skapas ett bättre stöd för kvinnliga forskare och i vissa fall riktade insatser (Mähler & Sjöstrand 2004, Högskoleverket 2003:31R, Husu 2005). Denna form av stöd och insatser kan i likhet med projektet ”Hit – och ännu längre!” komma underifrån med hjälp av exemplets makt. Vi kommer härnäst att kort redogöra för projektet AKKA och projektet ”Hit – och ännu längre!”

2.4.1 AKKA

Ett jämlikhetsprojekt med tydligt underifrånperspektiv är AKKA-projektet, som bedrivits vid Lunds universitet sedan 2004. I Lunds universitets årsredovisning för 2006 skriver man följande om detta projekt:

Vid universitetet finns programmet AKKA (AKademiska Kvinnors Ansvar) som syftar till att få flera kvinnor i ledande befattningar. Programmet riktar sig till kvinnliga forskare och lärare med viss erfarenhet av ledning och uppdrag. Det första AKKA-programmet ägde rum under 2004-2005 och en omfattande rapport om erfarenheterna från detta program presenterades under våren 2006. Denna har bl a varit en av grunderna till att universitetet under 2006 beslöt att ett andra AKKA-program skulle starta 2007. (Lunds universitets årsredovisning 2006:51)

AKKA är med andra ord ett genusintegrerat ledarutvecklingsprogram som syftar till att få flera kvinnor i ledande ställningar. Projektet har, som står att läsa i det ovan citerade, bedrivits under år 2004 och 2005.

I likhet med projektet "Hit – och ännu längre!" har AKKA både långsiktiga och kortsiktiga mål; det handlar både om att medvetandegöra genusstrukturer, utveckla professionella nätverk och egen forskarprofil, samt i sin förlängning förändra trögrörliga genusstrukturer. Angående måluppfyllelse för AKKA-projektet, skriver utvärderarna följande:

AKKAs kortsiktiga mål har varit att ge kvinnor möjlighet att kandidera till de förestående valen av dekaner, prodekaner, prefekter och som ordförande eller ledamöter i beslutande organ. Det kortsiktiga målet uppfylldes så till vida att 71% av deltagarna tillfrågats om de vill åta sig ledaruppdrag och en överväldigande majoritet tackade ja till dessa uppdrag. (Lövkrona, Agrell & Widén 2006:17)

Utvärderarna fortsätter:

AKKA har varit mycket framgångsrikt med sitt långsiktiga mål, utvärderingen visar att nästan 90% av deltagarna kan tänka sig att ta ledaruppdrag i framtiden. (Lövkrona, Agrell & Widén 2006:18)

Angående det långsiktiga målet om att förändra de trögrörliga genusstrukturerna inom universitetsvärlden, skriver vidare utvärderarna:

Vi menar att fler kvinnor i ledande positioner kan förändra maktstrukturer. Programmet vill tillhandahålla redskap till att skapa andra, nya strukturer som inte utestänger kvinnor. Förändrade maktstrukturer är en förutsättning för kvinnlig ledarrekrytering och för att kunna förändra kvinnors villkor. (Lövkrona, Agrell & Widén 2006:3)

Ett andra AKKA-projekt pågår och detta kommer att utvärderas någon gång under 2008.

2.4.2 "Hit – och ännu längre!"

I likhet med AKKA-projektet syftar även projektet "Hit – och ännu längre!" till att förändra rådande strukturer via ett underperspektiv och att komma åt det "läckande röret". Projektets deltagare har både varit manliga och kvinnliga doktorander samt nydisputerade. Målsättningen för projektet har varit att finna metoder som kan komma åt att täta det utflöde av kvinnor som nu sker på universitet. I projektbeskrivningen för "Hit – och ännu längre!" kan man läsa:

[...] här [på Lunds universitet] finns en medvetenhet om ojämställdheten. Det finns en förändringsvilja, men samtidigt en naturlig villrådighet om hur man ska närma sig de förändringsmål organisationsledningen själv formulerat. Vi har inte tidigare sett speciella strategier och åtgärder i syfte att motverka just detta problem – kvinnornas försvinnande från universitetsvärlden i detta skede. Vi vill med projektet fokusera på målet: *Hur få fler kvinnor att se akademien som en naturlig arbetsplats och se universitetsorganisationens och forskarvärldens karriärvägar som möjliga för den egna framtiden?*

För att försöka nå detta målet så har projektet använt sig av olika nyckelstrategier för att skapa strukturer för förändring. Dessa har varit internationella konsulter, individuella karriärnätverk och individuella forskarfödrar. De internationella konsulterna har varit väl renommerade kvinnliga gästprofessorer som har fungerat som rollmodeller.

Kvinnliga rollmodeller saknas [...] ofta i forskarvärlden – i arbetsorganisationen liksom i kurslitteraturen. De unga forskarnas karriärvärld är idag internationell. Därför är *internationella konsulter* av central betydelse. (ur projektbeskrivningen)

Det handlar om att påverka enskilda individer genom exemplets makt (rollmodeller) och därigenom i förlängningen påverka uppåt genom att deltagarna förändrar sitt sätt att tänka samt reflekterar över sina på framtida handlingar. Projektet har utgått från en interaktionistisk ambition i vilket den enskilt handlande individen står i fokus och kan påverka och påverkas av andra individers handlingar.

För unga forskare är även behovet av kontakter stort och individuella karriärnätverk har betydelse.

Forskning (även då man ingår i grupper) är alltid i en mening ett individuellt företagande. Den unga forskaren skall finna egna vägar, göra nya upptäckter och presentera egna tolkningar. Detta innebär att karriärnätverken alltid måste byggas upp individuellt, från den enskilda unga forskarens behov (ur projektbeskrivningen).

Projektet menar att nätverk har en stödjande funktion och som är av vikt för att bryta doktorandens isolering, både den sociala och den intellektuella. Genom att organisera sig och skapa strukturer/nätverk för att förbättra sin egen situation så kan detta också påverka redan befintliga genusstrukturer och i förlängningen komma åt problematiken med det ”läckande röret”.

Kort sammanfattat så har projektet utgått från ett underifrån-perspektiv där de enskilda deltagarna är de som skall vara med och skapa förändringen av strukturerna. Genom att dela erfarenheter, upplevelser, tankesätt med kvinnliga professorer och kolleger hoppas man kunna stärka deltagarnas position, men också deras tankesätt och synsätt på sig själva i relation till akademien.

Om utvärderingsarbetet

Utvärderingsarbetet har bedrivits mellan september och december 2007. Mer specifikt har utvärderingen genomförts i tre faser:

- (1) september och oktober: planering, förberedelser och inhämtande av bakgrundsinformation
- (2) november: genomförande av intervjuer och analys
- (3) december: sammanställande av data och författande av föreliggande rapport.

3.1 Metod

Vi skrev i inledningskapitlet att utvärderingen baseras på kvalitativa metoder. Anledningen till detta är tvåfaldig. Dels grundas det metodologiska tillvägagångssättet på *projektets syfte* och dels på *antalet deltagare*.

Projektets syfte utgår från en grundläggande föreställning om att individuell och strukturell förändring är möjlig genom samarbete på individnivå. Genom att arbeta förebyggande med att stärka enskilda unga (kvinnliga) forskare – till exempel genom att göra dem mer medvetna och delaktiga i universitetsvärldens strukturer – syftar projektet till att på lång sikt bidra med strukturell förändring. När flera individer börjar samordna sina handlingar, det vill säga tänka och agera på ett liknande, och nytt, sätt, kommer tidigare etablerad ordning och för givet tagna sanningar alltmer att bli ifrågasatta. Projektets ambitioner handlar kort sagt om att underifrån, via exemplens makt, bidra till att förändra sådana institutionaliserade ordningar som missgynnar kvinnliga forskare.

Genom att reflektera över projektets teoretiska grundantaganden på detta vis, kan man härleda teori till metod, alltså vilken metod som bäst lämpar sig för att undersöka de uppställda frågeställningarna eller det formulerade syftet. Oavsett hur (o)uttalade de teoretiska och metodologiska idéerna må vara i en projektbeskrivning, så indikerar det formulerade syftet forskarnas egna förförståelser för hur den sociala världen är ordnad (Katz 2002, Lundin 2008). ”Hit – och ännu längre!” utgår till ex-

empel från förförståelsen om existensen av genusstrukturer och deras reella konsekvenser för individer; därtill finns det i projektets ambitioner en förförståelse om att strukturer går att förändra genom enskilda individers handlingar. Om utgångspunkten är det mellanmännliga samspelets betydelse, som i detta fall, för möjligheten till individuella och strukturella förändringar, så borde också metoden utgå ifrån ett aktörsnära och interaktionistiskt perspektiv som sätter de enskilda deltagarnas upplevelser, berättelser och handlingar i första rummet.

Att projektet genomsyras av en interaktionistisk ansats framkommer också i intervju med projektansvarige Ann-Mari Sellerberg. Intervjuutdraget är hämtat från ett samtal om hur projektverksamheten praktiskt utformats.

AM: Här var det meningen att initiativet skulle komma från doktoranderna. Detta var säkert också lite ovant, folk kom och frågade mig: 'blir det något seminarium?' Men se till att det finns en grupp som vill ha någonting, så fixar vi det [svarade jag]. Det blev ju också många olika workshops. Men det viktiga här vara att det inte skulle vara någon som kom och levererade någonting som dom gjort klart hemma, utan här bygger det på interaktion med doktorander.

I2: Så seminarium har skapat ibland efter förfrågan?

AM: Dom har alltid skapats efter förfrågan.

Med dessa ord beskriver Sellerberg hur den praktiska projektverksamheten varit beroende av ett aktivt deltagande på aktörsnivå. Kort sagt, om ingen efterfrågan finns för en viss fråga, kommer heller inget utbud att erbjudas. Det är först genom interaktion mellan gästprofessorer och doktorander, samt doktorander emellan, som projektverksamheten har utvecklats. På detta vis har den kreativt handlande individen stått i projektets första rum.

Valet av den kvalitativa ansatsen kan naturligtvis även härledas till det begränsade antalet deltagare i projektet. Med detta menas att det inte innebär någon effektivisering med en kvantitativ insamling i form av till exempel färdigkonstruerade enkätfrågor. Vi ska längre fram i detta kapitel redogöra för deltagarurvalet, men redan här kan det sägas att med ett urval på cirka 35 deltagare, har vi inte bedömt att en enkät med de begränsade svarsmöjligheter som en sådan erbjuder, varken skulle berika tidsåtgång för insamling av materialet, eller detaljrikedomen på svaren. Kvalitetsmässigt bättre har vi istället bedömt det vara att ge varje individ möjlighet att ventiler sina svar i största och mest nyanserade mån via samtal med intervjuare.

3.2 Intervjuer

Under november månad kontaktades alla berörda deltagare via mejl och ombads svara på huruvida de, i något avseende, deltagit i projektet eller ej. Utifrån de 32 jakande svar som erhöles på denna förfrågan tillfrågades deltagarna om en intervju. Re-

sultatet blev 20 intervjuer: 10 intervjuer med kvinnliga deltagare och 10 med manliga. Siffrorna är exklusive de ansvariga för projektet, administrativ personal, samt eventuella personer som närvarat vid enskilda tillställningar i projektet men som inte tillhört projektets specifika målgrupp (bestående av doktorander och yngre forskare). Närmare redovisning av de intervjuades deltagande i projektverksamheterna kommer att göras i nästföljande kapitel.

Alla intervjuer har gjorts på sociologiska institutionen, Lunds universitet – vilket är den plats som de flesta projektdeltagare har som arbetsplats, samt där den största delen av projektverksamheten har bedrivits.

På ett tidigt stadium i utvärderingsarbetet intervjuades (projektansvarige) Ann-Mari Sellerberg av utvärderarna. Denna intervju gjordes i syfte att berika utvärderarnas förståelse för projektets syfte och för projektverksamhetens olika praktiska delar utifrån ett projektadministrativt perspektiv. Kort sagt, i syfte att fördjupa utvärderarnas inblick i hur projektet varit tänkt att bedrivas och fungera. Det ska påpekas att denna intervju är den enda som inte anonymiserats. Medgivande att avstå från anonymisering har såväl efterfrågats som erhållits.

I syfte att bevara intervjupersonernas anonymitet har vi valt att numrera intervjupersonerna, samt ange huruvida de är kvinnor eller män. Detta har resulterat i ett beteckningssystem där de intervjuade kvinnorna benämns "K1", "K2", etcetera; de intervjuade männen benämns följaktligen "M1", "M2", etcetera. I de fall som personliga uppgifter (ifråga om anställningsvillkor och namngivna samarbetspartners) har ventilerats i intervjuerna, har vi antingen valt att anonymisera sådana uppgifter, alternativt valt att inte använda dem i utvärderingen. I enlighet med den valda benämningstekniken, kommer vi också att betitla intervjuerna "I1" och "I2".

Intervjuerna, som varade mellan 30 och 60 minuter, har spelats in på band och transkriberats av utvärderarna.

Utifrån vad som vanligen faller under beteckningen *semi-strukturerad* intervjuemetod (jfr Merton 1956/1990, Gubrium & Holstein 1997) har en intervjuguide konstruerats utifrån ett antal teman som kretsar runt projektets verksamhet. Mer specifikt har frågorna behandlat: (a) *projektverksamheten*, (b) *nätverk och gemenskap*, samt (c) *genusstrukturer och forskarroll*. Vi har utgått från frågor om de individuella deltagarnas upplevelser och erfarenheter av projektverksamhetens olika moment som de bevisat, deras åsikter om hur forskningsgemenskap och nätverksbyggande har fungerat, samt deras syn på sin egen roll som forskare inom universitetsvärlden.

Intervjuguiden till trots, så har vårt användande av de faktiska frågorna varit kreativt. Beroende på intervjupersonernas svar har vi anpassat frågornas utformning liksom ordningsföljd. Vi har eftersträvat just den flexibilitet och frihet att ta sig fram till målet som semistrukturerade frågor erbjuder. Detta sätt att bedriva intervjuer är på intet sätt fritt från restriktioner och förhållningsregler, men det ger forskaren större möjlighet att anpassa sina frågor till en specifik person och situation för att få så uttömliga och rika svar som möjligt, samt ger större möjligheter att återvända till intressanta samtalsämnen genom att omformulera frågorna. Kort sagt så har vi strävat, i enlighet med den kvalitativa metodens maxim, efter att insamla ett så nyans- och detaljrikt material som möjligt i varje intervjusituation (Becker 1998).

Avslutningsvis ska det tilläggas att utvärderarnas erfarenhet av intervjuerna är att de uppskattades av de intervjuade själva. Troligtvis har samtalen kring själva projektet, i samband med att projektet avslutats, gett deltagarna en möjlighet att reflektera kring projektets olika delar och sin egen roll inom detta.

Deltagarnas upplevelser av projektet

Detta kapitel tillägnas deltagarnas upplevelser av sin medverkan i projektet ”Hit – och ännu längre!”. Vi kommer att i så hög utsträckning som möjligt låta de intervjuades egna röster framträda genom direkta citat. Som tidigare nämnts så har alla intervjupersoner anonymiserats under olika beteckningar så att inga personliga uppgifter ska kunna härledas tillbaka till någon specifik person.

Kapitlet är indelat i fem delar: (1) först redogörs för de olika momenten i projektet och hur dessa mottogs och erfors av deltagarna själva; därefter ska vi titta närmare på hur (2) informationen om projektet fungerat; (3) den tredje delen kommer att behandla om deltagarna har uppfattat gästprofessorerna som goda förebilder; (4) den fjärde delen behandlar deltagarnas erfarenheter om huruvida projektet fungerat nätverks- och kontaktskapande; i den avslutande delen (5) redovisas projektets eventuella bidrag till deltagarnas ökade medvetenhet om genusstrukturer inom universitetsvärlden och ökad tilltro till den egna forskarrollen.

Som tidigare nämnts har 20 projektdeltagare intervjuats i samband med denna utvärdering i syfte att få del av deras erfarenheter av projektet. Innan vi redovisar vad deltagarna tänker och har sagt om sin medverkan i projektet, presenteras först en översiktlig sammanställning av frekvensen av projektdeltagarnas närvaro i olika moment i projektet. Som åskådliggörs i tabellen nedan så har de olika momenten i projektet (välkomstreceptioner, seminarier & workshops, samt individuella samtal) varit flitigt besökta av en tämligen lika del kvinnor och män.²

2 Denna utvärdering utgår ifrån de formella verksamheter (välkomstreceptioner, seminarier & workshops, individuella samtal) som projektet baseras på. Därutöver har flertalet deltagare redovisat att de deltagit i projektet på andra sätt, t ex genom förberedande arbete inför olika verksamheter.

Tabell 1 Närvarofrekvensen för urvalet, per kön och projektverksamhet.

ANTAL DELTAGARE ^a		PROJEKTVERKSAMHETER		
Totalt	32 (24) ^b	Välkomst-receptioner	Seminarier & Workshops	Individuella Samtal
Intervjuade	20	18	17	20
Varav:				
<i>Kvinnor</i>	10	8	8	10
<i>Män</i>	10	10	9	10

a. Antalet deltagare exklusive projektansvariga, gästprofessorer och administrativ personal.

b. Två olika siffror redovisas i detta avseende. Den primära siffran baseras på de uppgifter som utvärderarna fått genom förfrågan genom utvärderingsarbetet. Den andra siffran baseras på de uppgifter som administrativt redovisats i form av rekvisitioner. Som synes föreligger viss diskrepans mellan reella och administrativt dokumenterade uppgifter; utvärderingen baseras i huvudsak på de reella uppgifterna som de intervjuade projektdeltagarna lämnat.

Det kan tilläggas till denna tabell, att majoriteten av de intervjuade deltagarna, enligt egna uppgifter, närvarat vid de flesta av välkomstreceptionerna. Många deltagare har uppgett att de deltagit i ”de flesta”, eller till och med ”nästa alla”. I genomsnitt har de intervjuade projektdeltagarna därtill medverkat i 3 seminarier eller workshops, samt på 3 individuella samtal.

4.1 Upplevelser av projektets olika moment

Härnäst ska vi redogöra för deltagarnas åsikter och erfarenheter om de tre verksamhetsmomenten i projektet: först ”välkomstceremonier”, därefter ”seminarier” och ”workshops”, slutligen ”individuella samtal”. Utifrån projektdeltagarnas egna upplevelser ska vi enligt detta upplägg ge en schematisk bild av vad deltagarna upplevt som positivt och negativt med projektets olika moment.

4.1.1 Välkomstreceptioner

Med välkomstreceptioner avser vi de tillställningar som anordnats i anslutning till att en ny gästprofessor påbörjat sitt deltagande i projektet. Vid dessa mottagningar har gästprofessorn blivit hälsad välkommen och presenterat sig själv och sin forskning. Därefter har det funnits utrymme att samtala med den gästande professorn och andra närvarande deltagare. Det har på detta sätt varit tillfälle att på ett lite mer informellt sätt ta del av gästprofessorernas specifika forskningskompetens och specialområde.

K6: Jag har gått på många av dom här receptionerna med mingel och sånt här. Där har man fått inblick i vilket ämnesområde de är verksamma inom, och metod och sånt här. Då har jag väl ofta bestämt någon träff med dom. Men inte alla. Det beror mer på om jag haft mycket själv. ... fyra eller fem har jag nog träffat individuellt.

Flertalet deltagare har uttryckt sig positivt till detta moment och sätt att introducera en ny gäst. Det har vid dessa tillfällen erbjudits möjligheten att få reda på lite mer om gästprofessorn ifråga, samtidigt som man haft möjlighet att samtala med dem och, som ovan intervjuperson (K6) säger, även kunna boka in ett individuellt samtal.

Flera deltagare rapporterar att uppslutningen varit god på dessa mottagningar och att de fungerat väl både i ett informativt och socialt syfte. Två deltagare uttrycker dessa förtjänster:

M10: Mottagningarna var jag med på bara för att få en uppfattning om vad det var för personer och vad de sysslade med.

M1: [...] receptionerna var ju mer en social tillställning. Jag tycker det har varit givande det också, men på ett annat sätt. Det har varit kul, och har gett tillfälle att träffa andra, och inte helt oviktigt för en arbetsmiljö.

Projektdeltagare M6 fyller i: ”Det var nog också bra för institutionen som sådan. Det var ju inte bara doktorander, utan det var lika många som inte var doktorander”.

Den genomgående attityden som vi mött i utvärderingen till välkomstreceptionerna har varit positiv. Många har uppskattat det sociala, och något mer informella, sätt på vilket gästen introducerats och hur man härigenom fått möjlighet att samtala med såväl gästprofessorn som de andra projektdeltagarna.

I de fall som deltagarna uttryckt sig negativt om dessa välkomstreceptioner så har det antingen handlat om tidpunkten som de varit förlagda, det vill säga sena eftermiddagar, vilket inte passat alla deltagare. Speciellt inte de som arbetar en hel del på andra institutioner än den sociologiska.

K1: [...] välkomstceremonierna var oftast lagda på sen eftermiddag och då var jag inte här. Jag är inte heller i Lund fem dagar i veckan utan bara två dagar.

Förutom denna invändning har några deltagare ventilerat negativa åsikter om sina egna självupplevda svårigheter att komma till sin rätt och till fullt utnyttja denna typ av semi-formella tillställningar. Det kan handla om svårigheter med att ta kontakt med nya personer på engelska, personer som dessutom uppbär någon form av kändisskap.

K7: Jag förstår varför dom [välkomstreceptionerna] finns till så att säga, men för mig personligen känns det inte... för mig händer det inget där som jag har nytta av där. Jag tycker det är jättesvårt att prata med någon på det sättet. [...] Det här att det ska vara informellt när det är personer som man inte känner, som dessutom kanske är kändisar som gör att man är lite nervös inför att prata med dom. Annars tycker jag faktiskt att det fungerat bra.

Å andra sidan finns naturligtvis de som tvärtom har uppskattat att få möjligheten att träffa och samtala med några av dessa akademiker-kändisar: "Välkomsträffarna var ju roliga eftersom det ju alltid är kul att frotera sig med kändisar" (M10).

4.1.2 Seminarier & workshops

De seminarier och workshops som anordnats inom ramen för projektet har kommit att handla om praktiska och frekvent återkommande frågor för yngre forskare, till exempel hur man skriver olika typer av vetenskapliga texter, vad man bör tänka på när man skriver och skickar in artiklar till tidskriftsredaktioner, med mera. Seminarier och workshops har letts av gästprofessorerna och har därför också behandlat ämnesområden som legat nära deras egna specialintressen. Inte sällan har detta handlat just om skrivandets hantverk. Och även om flera seminarier var uppbyggda kring samma tema, så verkar intervjupersonerna inte haft något emot detta. Tvärtom tycks det finnas ett stort intresse och behov just i skrivandets hantverk.

M7: Jag tycker att seminariet gav mest. Det handlade om artikelskrivande, och det är viktigt att lära sig mer om hur man skriver, att strukturera text. Jättebra!

K7: [...] flera professorer tog fasta på det här med skivarpocessen, hur man kan gå tillväga – alltså rent praktiskt hur skriver man en avhandling. Och det finns det inget utrymme för som doktorand annars. Så dom seminarierna och workshoppen var väldigt givande tycker jag. Att diskutera och höra hur andra går tillväga. [...] Den jag tyckte var bra generellt sett, där det inte bara handlade om min avhandling, det var Beverly Skeggs. Hon hade just den där pedagogiken på workshops, om hur man går tillväga och hur gör man när man analyserar, och fick alla ganska engagerade i det. Det fungerade också så bra att det var samma lilla klick som kom dit tre dagar i rad och arbetade intensivt med henne.

Just Beverly Skeggs' workshop har flera deltagare återkommit till i positiva ordalag. Flera har uppskattat hennes sätt att arbeta och förmedla sina idéer.

De positiva omdömen som fällts om seminarierna har inte bara handlat om konkreta saker som skrivandets hantverk, utan också om fördjupade insikter i universitetssvärldens strukturer, inte minst ifråga om genusstrukturer.

K9: Man har ju registrerat det förr, så det var ju ingenting nytt, men jag tyckte det var intressant sätt att tänka på det och det var två seminarier med Susan Wright där vi fick en inblick och så var där en del lösningar. Innan så såg man väl att där finns skillnader och så gör man ingenting men här var det i alla fall någon form av optimism. Ahh vi kan ändra, vi kan försöka att göra det bättre.

De negativa aspekterna som trots allt uttalats angående seminarieverksamheterna har främst kommit att handla om att en del seniora forskare deltog i några av dessa seminarier och att flera projektdeltagare, det vill säga doktorander, upplevde att dessa seniora forskare tog för stor plats och för mycket tid från de ”riktiga” deltagarna.

K8: På seminariet med Annick Prieur var det bara andra professorer som var aktiva och doktoranderna var tysta. Det seminariet fungerade på ett vridet sätt som jag reagerade på att detta var väl inte syftet. [...] Den dominerande diskussionen fördes mellan henne och andra professorer inom institutionen. På något sätt så, hon hade en inställning som var ganska så inbjudande men den togs av de starka. Men det var något där som inte funkade.

Kritiska kommentarer, likt dessa ovan, till seniora forskares närvaro vid vissa seminarier och workshops har fällt av flera deltagare. Detta är något som uppenbarligen har påverkat projektdeltagarnas möjlighet att få ut vad de ville av dessa moment i projektet. Med anledning av att det varit flera som uttryckt sig negativt till seniora forskares närvaro i projektet, kommer vi att återvända till denna fråga i nästföljande kapitel (5). En annan fråga som vi också kommer att återvända till handlar om att vissa seminarier och workshops enbart verkar ha varit avsedda för kvinnliga deltagare, varför de manliga projektdeltagarna känt sig exkluderade. Mer om detta senare.

4.1.3 Individuella samtal

Det tredje momentet som vi ska redogöra för innan vi sammanfattar deltagarnas erfarenheter, är de individuella samtalen som deltagarna har haft möjlighet att boka in med gästprofessorerna. Det blev snabbt uppenbart i intervjuerna, att det varit de individuella samtalen som värderats högst och betytt mest för deltagarna.

I1: Vilka av dessa [momenten i projektet] har givit dig mest?

K8: Det är nog individuell handledning.

I1: Varför?

K8: Därför att jag hade möjlighet att få direkt feedback på min text, på ett sätt som fungerade för mig bra. Jag har träffat Sue Wright och Kathy Charmaz.

I1: Har du använt professorerna som handledare?

K8: Ja. De har fått läsa mitt arbete sen har de givit mig respons, sen har vi diskuterat fortsatta möjligheter i mitt arbete.

En fördel med de individuella samtalen, som omnämnts av deltagarna som synnerligen värdefull, har varit möjligheten att få nya perspektiv och nya idéer på gamla frågor; kort sagt att med hjälp av gästprofessorerna se på sitt material med nya ögon.

M5: Det var egentligen en helt vanlig handledning för en doktorand som jag tyckte var väldigt bra. Den fick mig att förstå och tänka runt problemet så den gav mig väldigt mycket. [...] När jag träffade Riessman hade jag ett ganska så konkret problem med min egen forskning, som jag fortfarande har kvar, men hon gav mig ett helt nytt perspektiv på det.

Deltagare M9 fyller i de positiva orden om samma gästprofessor: ”och så fick jag en så bra handledning av Cathrine Riessman och blev positivt förvånad”.

Det har blivit tydligt genom intervjuerna med deltagarna att många använt de individuella samtalen som ett slags tillfällig handledning i sitt avhandlingsarbete. Många har gett gästprofessorerna texter ur sin avhandling att läsa och diskutera utifrån. Inte sällan har diskussionerna kommit att handla om metod och litteraturtips, samt hur man logiskt strukturerar och bygger texter.

K5: Handledningen har gett mig nya idéer och tips på litteratur och hur man lägger upp metoden och sånt.

K10: Hon kom mycket på spåren med vad jag hade för problem med [texten]. Hon var väldigt bra på att fånga upp och hon tog till sig strukturen, hur jag hade lagt upp det. Och hon kunde se saker. Hon var mycket professionell som handledare, eftersom hon kom och satte sig in i det på så kort tid.

K1: [...] hon [kunde] på något sätt ögonblickligen se mitt material. Jag skrev en liten projektbeskrivning till henne och hon kunde omedelbart greppa och förstå vilket spår jag var inne på så hon kom med mycket värdefulla litteraturtips och tankar och så där och det var oerhört givande.

Det ska dock påpekas att de individuella samtalen inte alltid har kretsat kring avhandlingen. Vissa deltagare har även gett gästprofessorerna andra texter, till exempel potentiella artiklar, att läsa och diskutera.

K9: Jag har pratat med dem om litteratur och den typen av saker, på det viset har jag använt dem som handledare direkt till mitt avhandlingsarbete. Men när det gäller texter som jag har lämnat in så har det inte varit relaterat till avhandlingen.

I vissa fall har deltagarna inte lämnat någon text utan helt enkelt diskuterat mer allmänt kring avhandlingsarbetet, relationen till handledaren, forskningsmiljön och synen på sig själv och sin framtid inom universitetet. Kort sagt så har de individuella

samtalen för många kommit att handla om sociala frågor. Det har genom intervjuerna blivit tydligt att sådana diskussioner om det sociala varit minst lika betydelsefulla.

K2: Hon [en av gästprofessorerna] var också väldigt bra och hjälpsam, hon ville inte läsa utan hon ville mer diskutera. Det var också ganska bra för mig eftersom det brukar vi inte direkt göra med min vanliga handledare. Så det var mycket bra.

K3: Susan Wright fick jag ingen handledning av på min avhandling, men däremot så... och med Liv Finstad. De två fick jag ingen handledning av på mitt arbete men [vi] diskuterade arbetsmiljö jättemycket. De var jättebra bägge två.

K6: Det är just därför jag tycker samtalen med dom om sådana frågor var bra, så att man ser hur andra står ut, eller vad man säger, och löser sin situation när det är mycket tryck från olika håll. [...] Det är inte så att jag självmant har tagit upp sådana frågor, utan dom har oftast kommit in på dessa saker. Det har kanske börjat med att jag frågat om vad de tycker jag ska göra med allt mitt material, eller så, och då har de frågat mig mer om mer om min situation och kommit in på de här frågorna. Hur ens situation ser ut, hur man förhåller sig till andra i olika positioner, och så.

Som exemplifierats ovan, så har de individuella samtalen handlat om såväl specifika vetenskapliga texter som sociala frågor. Olika gästprofessorer har intresserat sig för olika saker, men gemensamt för de flesta av dessa, verkar ändå vara att de varit flexibla i sin roll som samtalspartner. I det sista av de ovanstående tre citaten (K6) säger deltagaren att det varit gästprofessorerna som kommit in på ”dessa saker”, alltså de sociala frågorna. Detta förstår vi som att gästprofessorerna har öppnat upp för möjligheten att diskutera sociala frågor, ett erbjudande som vissa deltagare nappat på och andra inte.

I de fall som negativa aspekter har ventilerats i anslutning till de individuella samtalen, så har det främst handlat om språkproblem. Flera deltagare har nämnt att de inte känt att de haft tid och möjlighet att översätta sina svenska texter till engelska så att gästprofessorerna kunnat läsa dem. Många har mot denna bakgrund uppgett att de lämnat texter på svenska till de gästprofessorer som kom från de nordiska länderna eftersom de då slapp att översätta till engelska.

K7: Jag har nog varit på tre stycken. Det har främst berott på att jag skriver på svenska, och då är man tvungen att förbereda på engelska, vilket jag inte gjort. När jag har varit där så har vi pratat lite allmänt om forskning, men det tycker jag inte ger lika mycket om man inte har en text att diskutera.

K6: Nu skriver jag på svenska så jag har inga egna texter på engelska som jag kunnat skicka till dom i förväg. Jag har gjort det till dom som kommit från Danmark och Norge, lite valda delar. Men det som varit bra ändå är att man

fått något slags utifrånperspektiv på vad man jobbar med. Det har varit bra att få en känsla för vad dom anser om ens forskning, ens frågeställningar, men även ens arbetsituation.

Andra deltagare, som skriver på engelska, har naturligtvis på motsatt sätt funnit en fördel i att kunna lämna ifrån sig texter på engelska. Eller som en av deltagarna säger:

M2: [...] för mig personligen så har det varit mest nyttigt med de individuella [samtalen]. [...] Det är för att jag har kunnat prata om mitt projekt som jag håller på med. Att jag har kunnat skicka ut paper som de har kunnat läsa igenom. Jag skriver på engelska så det har varit en fördel att jag har kunnat utnyttja det på ett annat sätt än om man skriver på svenska.

Det har överhuvudtaget inte ventilerats många negativa åsikter och omdömen om de individuella samtalen. De kommentarer som inte varit uttryckligen positiva har snarast uttryckts i en ljummen ton. Exempelvis:

M7: Jag vet inte om jag tyckte det var så bra. Det var inte dåligt, men mitt emellan kan man säga. Egentligen tyckte jag inte att jag fick den feedbacken som jag hade förväntat mig.

Den allvarligaste kritiken mot de individuella samtalen fälldes av en manlig doktorand som förvägrats ett samtal med en av gästprofessorerna.

M3: [...] hon var väldigt tydlig [med] att hon inte ville ha med mig att göra överhuvudtaget, för att jag var man. Hon var direkt, jag upplevde det verkligen som en omedelbar diskriminering. Jag har aldrig varit med om något sådant bemötande faktiskt. [...] det hade ju varit intressant att prata med [henne] men hon vägrade ju att prata med mig.

Som vi förstår det var detta enda gången en deltagare direkt avvisades från ett individuellt samtal. Bakgrunden till detta händelseförlopp kan troligtvis spåras till antingen informationsbrist till gästprofessorn ifråga om att projektet även var riktat till manliga doktorander, eller så handlade det om missuppfattning från hennes sida.

4.1.4 Sammanfattning

Mot bakgrund av vad som redogjorts för, är det tydligt att majoriteten av deltagarna uppskattat de olika momenten i projektet.

Välkomstreceptionerna har främst betraktats som en informativ och social tillställning. Man kan se dessa mottagningar som en inledande ritual på gästprofessorernas besök på institutionerna, som sådan har den fungerat som ett startskott för varje ny besöksperiod. De flesta deltagare har betraktat dessa mottagningar positivt; i de fall som

negativa åsikter har ventilerats har det främst handlat om individuellt självupplevda svårigheter med att mingla och umgås på sådana semi-formella tillställningar, något som inte passar alla, men som likväl har fungerat väl för flertalet.

Seminarier och *workshops* har betraktats av flertalet deltagare som positiva inslag. Deltagarna har överlag värdesatt de diskussioner om och den hjälp de har fått i skrivandets hantverk och hur man på ett bra sätt strukturerar vetenskapliga texter. Därtill har gruppmissiga diskussioner om universitetsvärldens genusstrukturer uppskattats. De negativa yttringarna i detta fall har främst handlat om seniora forskares närvaro på vissa av seminarierna, en närvaro som har betraktats som störande och hämmande för de deltagare som projektet varit avsett för.

När det kommer till de *individuella samtalen* mellan deltagare och gästprofessor, så har detta moment i projektet varit det allra mest uppskattade. Det blir mot bakgrund av, inte bara vad som uttryckligen sagts av deltagarna, utan även hur ofta de återkommit till detta moment i intervjuerna, att dessa individuella samtal spelat en betydande roll i projektet. Olika synonymer har använts för dessa individuella samtal, vissa deltagare talar om dessa i termer av ”individuell handledning”, ”bihandledning” och ”kompletterande handledning”. Oavsett vad man väljer att kalla dem, så är det tydligt att de fyllt en viktig funktion som just komplement till den ordinarie handledningen. En deltagare uttrycker detta på följande vis:

M2: Det är två olika saker tror jag. Ja, på vissa saker har jag fått ut mer av gästerna än av min handledare men andra saker får jag ut mer av min handledare. Så min handledare är bra när det kommer till stora avhandlingsprojektet som disposition och struktursaker. Men gästprofessorerna har hjälpt mig med specifika problem, mer kunskapsmissiga. Mina handledare ser ju hela projektet medan gästprofessorerna bara ser till en viss del av det.

Som redogjorts för tidigare så har inte alla deltagare uttryckligen använt gästprofessorerna som handledare och hjälp för avhandlingsarbetet, utan också som diskussionspartners och ”bollplank” för att ventileras övergripande frågor relaterade till universitetsvärlden oavsett om det handlar om forskningsetik, metodologi, genus- och maktstrukturer, eller andra frågor som berör den sociala värld man som doktorand trätt in i, och antingen är i färd att socialiseras in i eller som man upplever som problematisk.

Behovet och viljan från deltagarna att få ett par andra kvalificerade ögon på sitt arbete och tankesätt ska inte underskattas. I detta avseende kan det handla såväl om att få nya infallsvinklar och idéer som att få bekräftelse, likt ett godkännandekvitto, på att man är på ”rätt väg” och att ens tankegångar teoretisk och metodologisk ”håller”.

M5: [...] de kunde ge ett annat perspektiv än vad man kan göra i huset eftersom de kommer från andra akademiska miljöer och tänker på ett annat sätt. Kändes fräscht helt enkelt.

K4: [...] att någon utifrån uppmuntrar en, liksom: 'åh vad spännande', eller 'tänk på det här'. Någon som inte är här, någon som inte är ens handledare, utan just någon utifrån som man upplever som någon som kommit jävligt långt. Det tycker jag möjligtvis har hjälpt mig i mitt eget tänkande.

Negativa yttringar som gjorts gällande de individuella samtalen har främst handlat om språksvårigheter och att deltagarna upplevt att de inte haft tid att översätta sina texter till engelska för att få kommentarer på dem. Åtminstone i ett fall har även en manlig deltagare upplevt sig exkluderad från de individuella samtalen.

4.2 Information

I detta avsnittet kommer vi att redogöra för hur (a) deltagarna har fått informationen om projektet, (b) om de ansåg sig ha fått tillräcklig med information, deltagarnas uppfattning om (c) hur gästprofessorerna har valts ut, (d) vilka personer som deltagarna har uppfattat som ansvariga för projektet, (e) tillgängligheten till gästprofessorerna och avslutningsvis (f) deltagarnas uppfattning om målet och syftet med projektet.

4.2.1 Information om projektet

För att få reda på hur deltagarna har fått informationen och via vilka kanaler frågade vi intervjupersonerna hur de hade fått informationen om projektet. Så gott som samtliga deltagare menar att de har fått den mesta informationen via e-post men även genom att de har sett posters i korridorerna samt muntligt främst via projektledaren eller genom andra deltagare.

K9: Mejl och lappar i korridorerna.

K8: Det har jag fått via utskick på Internet, veckoutskick eller något sådant.

M8: Via mejl och muntligt. Muntligt från min dåvarande handledare och från doktorandkollegor.

M3: Det har man sett via mejl, anslag och ryktesvägen.

Vissa av deltagarna lyfter fram att de fått information via någon av mentorerna från respektive institution.

M1: Via [person X] och Ann-Mari. Främst via mejl, men jag har också sett affischer.

K5: Information har jag fått via Ann-Mari, eller så har den skickats via [person X] eller [person Y].

K6: Det har kommit från [person X]. [person X] har efterfrågat tips och idéer om vem som skulle bjudas in. Sedan har [person X] vidarebefordrat mejl från Ann-Mari. Så det har funkat bra. Man har gått när man har hunnit.

Några av deltagarna refererar till projektets kickoff den 8 september 2006 där projektet presenterades samt vilka gästprofessorer som skulle komma och delta.

M4: Det var den här presentationen som var i Biskopshuset, jag kommer inte ihåg när det var, men där i varje fall. Och att hon tidigare innan dess hade på något vis försökt förankra det i korridoren och så där, småpratade lite om det. Det är via det mötet.

M10: Från början, som jag kommer ihåg, var det detta här informationsmötet med Ann-Mari, [person X] och några andra. Där gick hon igenom dom som var klara att dom skulle komma. Man fick deras CV och deras intresseområden, så det var ganska bra tyckte jag. Och sedan annonserades det tydligt i korridorerna och i mejl när de väl skulle dyka upp.

K2: Dels så kom det lite mejl innan det började och jag var på ett möte där Ann-Mari Sellerberg skulle prata om det. Det var lite svårt i början tyckte jag att få grepp om det. Att få grepp om exakt vad det skulle innehålla och vad man kunde göra med dessa gästprofessorerna.

Deltagare K10 lyfter fram en viktig del rörande informationen, att projektet är något av ett pilotprojekt och att projektledaren inte alltid har vetat hur saker skall hanteras:

K10: Det har jag fått via affischer, det har de gjort mycket bra men sen så har det varit. Jag vet inte riktigt hur det spreds ut men det fick man väl veta via doktorandmöten och information via mejl. Så jag tycker att man har fått väldigt mycket information att det skulle ske och liksom tankar runt om kring. Sen tror jag inte Ann-Mari alltid var säker på hur hon skulle hantera det. Det är ju lite pionjär idé bakom.

Sammanfattande så har det framkommit att deltagarna har upplevt att den mesta informationen har de fått via e-post och att det är framförallt projektledaren som delgivit dem informationen. Projektledaren Ann-Mari Sellerberg har också varit aktiv genom att gå runt bland doktoranderna och informerat när det skulle komma nya gäster. Några av deltagarna har även fått information via mentorerna från respektive

institution. Projektets kickoff var också något som några av deltagarna refererade till hur de hade fått informationen om projektet.

4.2.2 Tillräckligt med information om projektet

När det gäller om deltagarna anser att de har fått tillräckligt med information så är åsikterna delade. Vissa deltagare tyckte att informationen varit tillfredställande medan andra menade att den inte har varit tillräcklig.

De som ansåg att informationen var tillräcklig kunde uttrycka sig så här:

K4: Ja, tillräckligt med information. Det fanns material om gästerna man kunde få om man ville. Och bra med välkomstreceptionerna inför varje gäst. Det var lättare att komma igång, att ta kontakt med gästerna när man väl träffat dem en gång först, lite informellt.

M10: Ja det tycker jag nog. Tillräckligt för att väcka ens intresse.

K9: Ja det tycker jag. Det har kommit fram bra, man pratar med kolleger och man har fått information även på det sättet. Vi har pratat om det och då har man vetat vem som kommer nästa gång, pratat om folk som är här, när de har åkt osv. Jag tycker det har varit tillräckligt.

En del har upplevt det som positivt att projektledaren konfronterat dem direkt med information och som deltagare M3 uttrycker det: "[...]Har man stött på Ann-Marie i trappan så har hon stannat och informerat och sagt borde inte du träffa denna personen. [...]". Samma deltagare menar att trots att det har varit tillräckligt med information så har det också varit lite upp till varje deltagare att hålla sig informerad "[...] och sen tycker jag att det lite har legat på ens eget ansvar att informera sig. Jag upplever att det har gått att göra det. Genom att vända sig till de ansvariga om man nu hade velat det. [...]Så det tycker jag"(M3).

Projektledaren Ann-Mari Sellerberg har också varit direkt aktiv gällande informationen på så vis att hon gått runt bland doktoranderna och informerat när det skulle komma nya gäster eller när det skulle hållas seminarium och workshops.

De som anser att de inte har fått tillräckligt med information tar upp olika bitar som de menar att de saknar alternativt brister i informationen.

En av deltagarna M1 tar upp hemsidan som ett exempel.

M1: Websidan har måste jag säga, varit väldigt svår att hitta. Jag har försökt hitta den via universitetets hemsida, men inte lyckats hitta den. Där känner jag att man definitivt kunnat förbättra informationen. Det tycker jag är konstigt att inte sociologen kunnat länka till den på ett tydligt vis. Det borde finnas en bra hemsida med löpande information, kontaktuppgifter – mejladresser – till föreläsarna [gästprofessorerna] – det hade kunnat ligga på hemsidan. Då hade

man ökat tillgängligheten också. Deras presentationer hade kunnat läggas ut där, för andra att ladda hem, eller andra texter av dem.

Här skall tilläggas att många av deltagarna inte kände till att projektet hade en hemsida. På en fråga om de kände till hemsidan svarade (K8, M3, K9, K5, M10, K2, K1) direkt nej och som en deltagare uttrycker sig: ”Nej det visste jag inte att det fanns en. Med all den information som man fick via mejl och poster så tog jag det bara för givet att det inte fanns en hemsida, för då hade man ju inte behövt göra allt det där” (M10).

Vissa av deltagarna ansåg sig inte riktigt veta vad projektet hade för syfte och en viss förvirring rådde, detta kommer vi att återkomma till under delen om uppfattningen om projektets syfte och mål.

K1: Inte om projektet i sig, det skall jag faktiskt erkänna att jag inte direkt känner till syftet.

M5: Nej, jag har egentligen inte förstått vad projektet är för något. Jag har mest egentligen gått på detta. Ann-Marie har tagit in dem i mitt rum och presenterat dem och sen har de sagt att det finns inga tider bokade. Så jag har känt att jag borde, kanske lite mer för deras skull om jag skall vara ärlig. Jag har förstått projektet i stora drag men jag har inte riktigt förstått dess syfte så om jag skall vara ärlig.

Några av deltagarna har varit lite mer vaga i frågan om de fått tillräckligt med information K2 säger: ”Ja egentligen så tycker jag att jag har fått tillräcklig information men att det ändå var lite oklart. Det var ändå mycket så här, gör vad ni vill ungefär. Då kände jag att då om man får välja helt, exakt vad man vill, då var det texter som jag helst ville diskutera”.

Övergripande när det gäller om deltagarna anser sig ha fått tillräckligt med information om projektet så menar de flesta att informationen har funkade bra och att den har varit tillräcklig. De som ansåg att det fanns brister har bland annat lyft fram osäkerhet och oklarheter angående projektet.

4.2.3 Hur gästprofessorerna valts ut

Eftersom projektet var riktat mot doktoranderna så var det av intresse att få veta om deltagarna hade kunnat vara med och påverka vilka gästprofessorer som skulle komma och medverka i projektet. Vi ställde frågan om deltagarna kände till hur gästprofessorerna hade valts ut. Här fanns ett flertal frågetecken bland annat att deltagarna inte riktigt känt till processen och att de är osäkra på hur det gått till. Dock menade en del av deltagarna att de hade getts möjlighet att ge förslag på professorer.

M8: Nej. Jo det vet jag visst det man kunde föreslå personer som vi tyckte var intressanta men sen vet jag inte hur processen därefter gick till.

K6: Och om jag minns rätt så fick vi också ge tips till [...] på vilka som vi ville komma, om vi hade idéer på det.

K3: Inte riktigt men jag tror att folk har kunnat föreslå till Ann-Marie och sen har hon kontaktat. Sen har det varit mycket strul att folk inte har kunnat vid den tiden och så har det blivit lite så kompromisser liksom. När folk inte har kunnat så har man fått ta någon annan liksom i panik i sista minuten.

I1: Så det är doktoranderna som har fått föreslå?

K3: Jag tror att det är både och. Jag vet inte.

M2: Det var väl i början vi kunde komma in med förslag. Jag tror att Ann-Marie gick runt och frågade, jag tror också att hon kanske var med på ett doktorandmöte och sa till att nu får ni ge förslag. Men jag vet inte riktigt hur det föll. Jag kan inte komma ihåg att det kom ut några förslag till doktoranderna, ingen lista i vart fall. Vi fick reda på vilka som skulle komma när vi var uppe i Biskopshuset.

Projektmedlemmarna M2 refererar här till kickoffen den 8 september 2006 på Biskopshuset där projektledaren informerade vilka gästprofessorer som skulle komma att delta i projektet. Några deltagare (M5, K1, K9) svarade blankt nej på frågan.

Sammanfattning av svaren tyder på en viss osäkerhet hur egentligen gästprofessorerna valdes ut. Vissa har någon form av uppfattning att deltagarna kunde lämna in förslag medan andra menar att de inte alls kände till processen. Osäkerheten hur vida man fick delta eller inte är något som är återkommande och det gäller så även här. Deltagare K8 känner till att det varit någon form av omröstning men var osäker om hon fick delta i förslagen.

K8: Ja det var någon omröstning. Man skulle lämna in förslag och sen var det lite strul om vem som fick rösta vet jag. Men sen så gjorde jag så att jag drog mig tillbaka och lät det hända.

I1: Varför var det strul om vilka som fick lov att rösta?

K8: Ja det var några riktlinjer där om någonting, jag förstod aldrig det. Jag fick höra att man måste ha haft tjänst eller jag fick höra något kryptiskt att ja så var det.

4.2.4 Vilken eller vilka personer har uppfattats som ansvariga för projektet

Alla deltagarna tar upp projektledaren Ann-Mari Sellerberg som den person som man anser varit den ansvarige samt drivande i projektet. Några nämner också de som

benämns som mentorer från de olika institutionerna. Vi ställde frågan till intervju-personerna vilken eller vilka personer som de uppfattat som ansvariga respektive aktiva i projektet.

M1: Ann-Mari. Det är den enda jag kan komma på faktiskt. Hon är den enda som alltid varit där. Och det är hon som skickat ut mejlen.

K7: Ann-Mari Sellerberg. Sen vet jag inte om det varit fler.

M9: Ann-Mari Sellerberg, i min värld finns det inte någon annan människa i projektet.

De som tar upp mentorerna är inte riktigt klara över vilken roll de har haft, K8 och M10 säger så här:

K8: [namn på mentor], på något sätt men jag vet inte hur och Ann-Mari.

M10: Ann-Mari. Visserligen, på det där introduktionsmötet så verkade det ju som om alla var delaktiga, alltså den här rättssociologen, och [namn på mentor], men efter det så har jag inte sett eller hört något från dom. [namn på mentor] har jag sett i korridoren, men det har ju inte känts som om dom var aktiva.

En av deltagarna känner till något om funktionen av mentorerna:

K9: [...] [namn på mentor] har som jag förstått det varit koordinator hos oss, så [namn på mentor] har bjudit in några av de [...] gästerna till vår institution.

Vid frågan om vilka som var ansvariga respektive aktiva kom också återigen osäkerheten upp angående vem som fick delta i projektet. M8 uttrycker sig så här:

M8: Där tycker jag också att det har varit lite krångligt. Det har varit olika signaler på grund av att jag har en sådan position mitt i mellan så känns det som att det inte har varit helt säkert på om jag fick lov att utnyttja detta eller inte. För det var någon gång som jag gick ner till någon skulle rapportera att jag hade varit med. För det skulle man göra. Men det fick jag inte göra det eftersom jag inte var anställd. Så jag visste inte om jag fick vara med eller inte [...] i hela projektet.

I1: Då hade du uppfattat det som att man var tvungen att vara anställd för att få vara med i projektet?

M8: Först hade jag inte uppfattat det men sen så sa [namn på mentor] till mig och det kom även ett mejl som sa att man skulle [...] registrera de aktiviteter som man varit med på för att ekonomin skulle gå ihop. Och då fick jag reda på där att det inte var säkert på att jag överhuvudtaget skulle få lov att vara med. Det kände jag också hade lite avskräckande effekt och jag orkade inte engagera mig.

Sammanfattat så är det tydligt att det är projektledare Ann-Mari Sellerberg som varit den som har syns mest i rollen som ansvarig och det är också hon som deltagarna har uppfattat som den som varit mest aktiv i projektet. När det gäller mentorernas roll så har den inte varit klar för deltagarna. Flera av de tillfrågade kände inte ens till att det fanns mentorer kopplat till projektet.

Som illustration till den osäkerhet som deltagarna överlag upplever vad gäller mentorernas delaktighet i projektet kan deltagare M4 ge röst åt detta.

M4: Nja, både och. Det skall jag inte säga att jag vet. Men det är väl typ [namn på mentor] och jag kommer inte ihåg vad de heter det är ju pinsamt [I1 in-formerade] men båda dem två. De kanske har varit med i det organisatoriska men kanske inte i närvaro, i vinmingel och så där. De har varit där men Ann-Marie har på något vis introducerat nästan varje gång. Men det är väl också för att Ann-Marie var här och jag har inte kontakt med [namn på mentor] på det sättet.

4.2.5 Tillgängligheten till gästprofessorerna

I denna delen kommer vi ta upp hur deltagarna har upplevt att de har kunnat få kontakt med gästprofessorerna. Syftet från projektets sida har varit att deltagarna själva skall etablera kontakten och i de fall som det rört de individuella mötena så har deltagarna getts möjlighet att boka in tid med gästerna. Vi ställde frågan: hur har tillgängligheten på gästerna varit?

K6: Har man velat träffa dem så har det fungerat bra, även om jag har varit ute i sista minuten. Men av dem som jag träffat har det funkade bra. Jag tycker det har fungerat ganska bra.

M4: Ja det har fungerat jättebra tycker jag. För det har, för tillgängligheten också, i termer av att de har kunnat ta till sig och arbeta med har fungerat väldigt bra också.

K7: Väldigt bra. De flesta har ju sagt kom in på kontoret och så sitter de ju där och pratar. Det har ju inte varit några svårigheter.

Några av deltagarna har tagit upp specifikt att det har varit upp till dem själva att ta kontakt med gästerna.

K8: Det har väl allmänt fungerat okej. Jag tror de har varit tillgängliga om man själv har tagit initiativ till det och sökt upp dem. Så har jag uppfattat det.

M2: Den har väl varit bra, det är väl som med allting annat man får väl ta sig den, man får väl göra dem tillgängliga för en själv. Det har varit ganska så upp till en själv.

Vissa av deltagarna anser att möjligheten att träffa olika professorer har skiftat från gäst till gäst. Då man bland annat har upplevt att vissa av gästerna har varit svåra att få tag i och att de har varit här alldeles för kort tid, deltagare M1 lägger fram det så här:

M1: I vissa lägen har det varit svårt att få tag på dom. Vissa av dom har varit där lite väl kort tid – till exempel [namn på gäst]. Och henne uppfattade jag som väldigt många ville träffa. Speciellt kanske det har varit svårt för sådana doktorander som mig, som försörjer sig på annat sätt – externt – då jobbar man ju oftast dagtid, och de är då de har varit tillgängliga. Deras seminarier har ju oftast legat mellan tio och tolv, och jobbar man med undervisning så har jag inte kunnat gå på dem. Vissa har känts väldigt fullbokade, och då har man kunnat på en halvtimme mellan tio och trettio och elva på tisdag, typ. Och det har varit svårt för mig.

Deltagare K7 fyller i angående tidsaspekten:

K7: Det är nog mer att dom har varit här ganska kort tid. Och när det väl händer någonting så är det ganska kort tid att organisera någonting och få ut information. Har man inte varit här i huset så kan jag tänka att det har varit ganska svårt att veta när saker och ting ska ske.

Även projektdeltagare K5 tar upp en negativ del om tidsaspekten och tillgängligheten men då gällande seminarierna som gästprofessorerna höll i:

K5: Det enda har väl varit att mejlen om information om seminarier kommit lite väl sent – typ samma dag ofta. Då har det varit svårt att komma eftersom man har andra saker inplanerade. Det är möjligt att man kunnat gå på flera seminarium men inte när informationen kommit samma dag.

En annan deltagare (M5) tar upp problemet att närma sig främmande auktoriteter men menar samtidigt att tillgängligheten har nog varit obegränsad men att det inte alltid är lätt att ta en kontakt.

M5: Rent praktiskt och så har det varit obegränsat egentligen för att det har ju bara [varit] att gå bort och knacka på dörren egentligen. Men sen vet jag inte det har väl också att göra med personlighetsläggning att göra. Jag är väl inte direkt den typen som direkt går och knackar på någons professors dörr och säger ”tjena skall vi snacka lite”. Det är ett steg som är svårare att ta för mig tror jag än för många andra. De här jag pratade med var det nästan så att de kom

in i mitt rum och bokade en tid. Sen gick jag på den tiden. Så det jag säger är att formellt fanns det ingen begränsning i tillgängligheten alls men psykologiskt finns det ju en viss begränsning i tillgängligheten om man uttrycker det så. Det är ju bra att de kommer utifrån i och för sig. Jag har ju inget att förlora egentligen. Det var det ju så med dessa samtalen då kände jag att jag inte skulle hålla på med en massa akademiskt bullshit utan nu säger jag att så här tror jag att det är och det är mina hypoteser utan att försöka snygga till det på något sätt. Det tror jag inte att jag kan göra på samma sätt med någon som finns här i huset. Utan det kunde jag göra för att de var utifrån, det fanns ingen prestige, ingen jag behövde bevaka på så sätt.

Här tar deltagaren upp två viktiga saker, dels att det kan finnas osynliga gränser i ett närmande av en auktoritet. Den andra viktiga poängen är att när man möter någon som är främmande i ens miljö så behöver man kanske inte känna att måste bevaka sitt eget på samma vis. En person som kommer ”utifrån” kan man helt enkelt vara mer öppen och ärlig mot – detta är främlingskapets positiva aspekt.

Endast en av deltagarna tar upp kopplingen till att vara man och tillgängligheten efter en fråga från intervjuaren men lyfter fram att det nog bara var ett hinder i början av projektet.

I1: Du har inte känt att du på grund av att du är man inte har fått vara med?

M2: Nej, eller lite i början var det så, men så hela tiden när man har träffat Ann-Marie när projektet var igång så var hon väldigt noga med att påpeka att ni får också vara med.

Den genomgående attityden som vi mött i utvärderingen gällande tillgängligheten på gästerna är att den varit god. Visserligen så tar några av deltagarna upp den snäva tidsaspekten som något negativt men de upplever dock att man har haft möjlighet att etablera kontakt med någon gästprofessor. De allra flesta har känt att det har varit informellt och att man inte har stöt på några svårigheter. En konkret sak som bör nämnas här eftersom den uttryckts av flera deltagare, utan uppmaning av utvärderarna, är *den rumsliga närvaron* mellan projektdeltagare och gästprofessorerna. Gästprofessorerna har vid sitt besök haft tillgång till ett arbetsrum på sociologiska institutionen. Rummet är beläget på fjärde våningen där också många doktorander har sina rum. Denna rumsliga närhet har upplevts som positiv då den har verkat avdramatiserande och förenklat att ta kontakt med gästprofessorerna. En deltagare säger exempelvis:

K4: Sen tycker jag det varit skitbra att dom suttit bland doktoranderna. Då har det blivit naturligt att säga ’hej, hej!’, och börja prata.

4.2.6 Uppfattning om målet och syftet med projektet

I projektbeskrivningen kan man läsa att ”Vi vill med projektet fokusera på målet: Hur få fler kvinnor att se akademien som en naturlig arbetsplats och se universitetsorganisationens och forskarvärldens karriärvägar som möjliga för den egna framtiden? [samt att] [...] målsättning[en] är en ”tätning” av det utflöde av kvinnor som nu sker (efter doktorandanställningens 4 år).” För att få reda på hur deltagarna själva hade uppfattat målet och syftet ställde vi denna fråga till samtliga intervjuade. De svar vi fick lyfte fram framförallt två centrala delar, nätverk och förebilder. Både när det gäller nätverk samt förebilder så ingår det i projektets nyckelstrategier att skapa strukturella förändringar inom akademien. De flesta av deltagarna har varit positiva till projektet men dock upplevt syftet och målet som oklart, vilket till vis del skapade en osäkerhet hur man skulle närma sig projektet. Vi har valt att lyfta fram tre olika återkommande uppfattningar: nätverk, förebilder samt osäkerhet och oklarheter.

4.2.6.1 Nätverk

Som nämnts ovan så har deltagare upplevt att en del av projektets syfte och mål har varit att skapa nätverk och detta har för det mesta beskrivits som positivt men det har också hörts andra något negativa röster om detta.

M9: Jag tror att målet är att och projektets syfte är att skapa ett band mellan unga forskare och äldre. Det är något åt nätverkskapande. Det är bra kontakt för vidare forskning om man planerar sin framtid inom den världen.

K3: Att ta hit etablerade seniora kvinnliga forskare, professorer och visa att och dels att skapa nätverk. Det är inte bara det att vi lär känna dem utan de får också höra talas om oss och kan berätta om oss.

M6: Jag har uppfattat det som att i grunden ska det vara en feministisk approach på det här, att få in kvinnor, nätverka, öppna upp dörrar och så. Det där har ju inte jag sett någonting av alls.

Projektdeltagare K7 är dock något skeptisk till om detta nätverkskapande verkligen kommer att fungera ”Jag tolka det som att man skulle networka och knyta kontakten med... att få några kvinnliga mentorer utomlands. Och det vet jag väl inte om jag riktigt tror på. [...]”.

Om deltagare K7 uppfattas som skeptisk så kan deltagare M10 tolkas direkt som negativ då uttrycket bastuklubb uppkommer i samband med nätverk: ”[...]det var för kvinnligt nätverk helt enkelt. Kvinnliga seniorforskare skulle via någon sådan här bastuklubb-modell kunna hjälpa till att lyfta upp andra yngre kvinnliga forskare”.

4.2.6.2 Förebilder

Många av deltagarna har nämnt att delar av syftet och målet har varit att skapa och visa upp förebilder för doktoranderna. Detta kommer vi även att återkomma till under kapitlet om goda förebilder.

K10: [...] därför det är klart att det här att de skall vara förebilder, det kan jag ju se att det blir det ju när det kommer kvinnor som är kompetenta och publicerar så mycket och allt det här.

M5: [...] och jag uppfattade att det skulle göras genom att stödja kvinnliga doktorander till exempel och att visa kvinnliga förebilder.

M3: Jag har väl uppfatta att de här människorna skall bli en slags rollmodell för kvinnor som doktorerar så att de skall få inspiration att stanna kvar i akademien. Det är min uppfattning.

K6: Att man skulle träffa kvinnliga forskare som skulle fungera som goda förebilder, som skulle kunna ge individuell handledning. Och i förlängningen skulle det kunna hindra de här leaky pipe-grejerna.

K7: Jag förstod målet som det var väl... en sak var förebilder att man skall ha kvinnliga förebilder.

Att visa upp utomstående kvinnliga professorer som förebilder har av de flesta deltagarna upplevts som något positivt och som projektdeltagare K3 uttrycker det:

K3: [...] sen också som rollmodeller och se att man kan gå vidare och att man faktiskt kan bli professor som kvinna och vara trygg i det. Jag upplever att de som var här var väldigt trygga i sin professionella roll, mer än de kvinnliga professorerna vi har här.

4.2.6.3 Osäkerhet och oklarheter

Det har framkommit under intervjuerna att många av deltagarna har uppfattat projektets syfte och mål som oklart. Detta har skapat en osäkerhet kring hur saker skulle gå till inom projektet.

K10: Det kan jag säga och tycka har varit lite luddigt. [...] däremot det här med att man skulle få kontakter eller nätverk, det har varit sådana diskussioner som man inte har haft riktigt klart för sig hur det skulle fungera fortsättningsvis till exempel så det har varit luddigt.

M4: Syftet och målet tycker jag sen... jag tycker det är lite oklart ändå. Med tanke på dess initiala syfte. Att uppmuntra, i synnerhet kvinnor, kvinnliga dok-

torander. Så har jag ibland känt, jag kan känna att projektet inte riktigt, som det har formulerats inte riktigt varit för mig som man.

I2: Tycker du att syftet har varit oklart?

K5: Oja! Jag har nog inte riktigt förstått. Hade det varit ett uttalat kvinnoprojekt hade jag inte tänkt tanken, men nu var det ju lite oklart. Jag har försökt hitta kopplingen.

Några av deltagarna ansåg att syftet och målet hade varit någorlunda tydligt från början men när projektet väl startade så blev det mer otydligt.

M2: Det var väl klart ifrån början men så ju längre tiden gick så blev det väl lite luddigare på något sätt.

I1: På vilket sätt?

M2: Just det här med mentorskapet eller vad skall man kalla det för kanske att det har blivit mer individuellt projekt för varje doktorand att ta kontakt snarare än att det har varit någon slags helhets fokus på just ”Leaky Pipe”-problemet. Så det har nästan blivit någon slags gästhandledarskap.

K2: [...] men sen när det väl drog igång så blev det mer oklart tyckte jag. Om det verkligen var kvinnliga doktorander eller om det skulle gälla alla.

En av deltagarna menade att hon inte kände till vad projektet hade för syfte men gjorde en kvalificerad gissning.

K1: Ja jösses det är väl samma som sagt tidigare. Att lägga fokus på kvinnliga forskare.

I1 Då har du inte fått någon information, du har alltså ingen aning om vad det är för syfte med projektet?

K1: Nej

I1: Vad tror du att projektet handlar om? Om du får tro?

K1: Jag tror att det handlar just om att lyfta fram kvinnor och att belysa deras situation kanske stärka deras situation också. Det är vad jag tror.

Som det framgår av intervjuцитaten rörande oklarheter i målet och syftet så har frågan om det manliga deltagandet också framkommit. En av de intervjuade manliga deltagarna uttryckte sig så här om detta:

M5: [...] men där är det ju också, som jag sa häromdagen i korridoren, att jag förstod inte riktigt heller [...] att det gjorde ju att jag kände att okej om syftet är att minska, att ge kvinnliga doktorander ett litet försprång. För att skall man minska skillnaden måste ju kvinnliga doktorander i så fall ta i fatt någonting. Om det gäller självförtroende eller vad det gäller. Då kände jag att jag som man då, om jag går dit, då motverkar jag det här för då får jag samma som dom. Då

är vi ju tillbaka på ruta ett i alla fall. Det fick mig också att känna lite att jag kanske inte borde gå på det här, jag har väl egentligen inte rätt, jag har väl inget där att göra. Därför att jag tillhör den här gruppen som är gynnad någonstans och då att ta del i detta projektet gynnar mig ännu mer på ett sätt. Det gjorde att jag blev lite osäker faktiskt om det här var för mig eller om jag verkligen skulle. Det är så här mer moraliskt lite grand, har jag rätt att gå på det här. Hur förbättrar vi snedfördelningen i högre befattningar när det gäller män och kvinnor genom att männen går och får coachning av utomstående professorer. Den biten förstod jag inte.

4.2.6.4 Sammanfattning

Mot bakgrund av vad vi redogjort rörande *målet* och *syftet* kan man säga att själva problematiken med det läckande röret och att komma åt detta inte direkt har uppfattas av deltagarna. Det är ett fåtal som har nämnt detta i samband med frågan om hur de har uppfattat målet och syftet med projektet. Deltagare K8 uttrycker sig så här:

K8: Jag tyckte det var spännande i början, just det här var läcker pipan eller så, det tyckte jag. Men vad det blev av det är fortfarande något som jag är nyfiken på, om det verkligen leder till någon förändring. Det är jag inte så övertygad om. Jag har väl uppfattat och tänkt när jag har närmat mig det att det har på något sätt handlat på "Leaky Pipe" problemet.

Även deltagare M8 lyfter fram "Leaky Pipe"-problematiken men är något kritisk till om projektet verkligen har handlat om detta:

M8: Själva det målet som jag har uppfatta just det här med att göra något för att unga kvinnliga doktorander hoppar av eller ramlar ur systemet tycker jag känns som ett bra mål. Men jag vet inte riktigt att jag tycker att, förutom i skriftlig form, vet jag inte om jag tycker att det har genomsyrat projektet egentligen.

I1: Hur har du då uppfattat det?

M8: Jag har mer uppfattat det som en bra resurs för att ge stöd till doktorander i det de håller på med och få inspiration från andra och så vidare. Men det känns som att egentligen skulle det vara en självklar del av forskarutbildningen hela tiden.

Bortsatt från att de flesta deltagarna inte nämner problematiken med det läckande röret så har de ändå en god uppfattning om vad projektet syftar till. De flesta deltagarna har uppfattat att målet och syftet har varit att kunna knyta kontakter och skapa goda förebilder för doktoranderna men även att stärka gruppen doktorander. Deltagarna har upplevt denna ansats som mycket positivt. Dock har där funnits en viss osäkerhet och vissa av deltagarna har uttryckt att de upplevt att syftet och målet har

varit oklart. Detta kan beror på hur deltagarna har uppfattat informationen om projektet.

4.3 Goda förebilder

Mot bakgrund av att en central del av projektet har varit att skapa goda förebilder för yngre forskare har vi undersökt om deltagarna har uppfattat att gästprofessorerna kan fungera som förebilder. Vi har valt att dela upp detta avsnitt i två delar och vi kommer först att presentera (a) deltagarnas syn på gästprofessorerna som tänkta förebilder, och därefter om (b) deltagarna har lagt någon vikt vid vilken disciplin som gästprofessorerna kommer ifrån.

4.3.1 Förebilder

När det gäller förebilder frågade vi intervjupersonerna om de ansåg att gästprofessorerna kunde fungera som goda förebilder för yngre forskare och på vilket sätt. Nästan samtliga deltagare har formulerat sig mycket positivt om denna del av projektet, och endast ett fåtal har varit tveksamma till om gästprofessorerna har kunnat fungera som förebilder för dem. Nedan följer några av de svar vi fått.

M1: Ja, det tycker jag nog man kan säga att dom gör. Som kvinnliga professorer fungerar dom definitivt som förebilder, bara av den anledningen har det varit bra. Men även på andra sätt, att dom har varit trevliga, det har varit trevligt att prata med dom. Jag tror inte heller att dom har tyckt det varit jobbigt, utan jag tror att de genuint tyckt det varit roligt att vara med i det här projektet.

K9: Ja det tycker jag. De visar ju att det funkar att komma upp och [...] De har hållit på inom sitt fält så länge och ändå klarar att vara så engagerade och förmedla sitt engagemang och inspirera folk. Då tänker jag att det är något som jag också skall hålla på med i många år.

M9: Ja, vad kan man säga. Enligt min mening betyder det mycket att de bara kommer hit och är villiga att bara sitta. De är stora namn inom respektive område, så för mig betyder det mycket att de hittar tid, vilja och möjligheter att de kommer hit och sätter sig och pratar en stund. Jag kan mejla dem och ställa frågor så.

Deltagare K1 funderade på hur en förebild skall vara och uttryckte sig så här:

K1: Jättesvår fråga. Hur skall en god förebild vara? Jo det tycker jag nog, absolut.

I1: Är det något som du tycker att man kan lyfta fram?

K1: Deras breda kompetens och deras ödmjukhet. Om man tänker på vår egen institution så har de inte samma ödmjukhet. Det är möjligt att de har det när de kommer ut men.

K10 lyfter fram samma angående ödmjukhet och fyller i: ”Ja, Liv Finnstad. Ja vissa, Catherine Riessman tycker jag hon hade också ett sådant väldigt ödmjukt sätt. Jane Flax också. De andra är det lite svårt säga för att man måste träffa dem lite grann för att göra en rättvis bedömning på det sättet. Men jag vill framhålla de jag nämnt”.

Som K1 och K10 nämner är inte bara det rent akademiska som gästprofessorerna har bidragit med. Även andra deltagare lyfter fram hur gästprofessorerna har visat på engagemang för doktoranderna.

K6: Ja vissa av dom har varit engagerade på det viset att dom varit engagerade i sådant utöver det rent vetenskapliga – arbetssituationen och förhållandet med doktoranden och handledaren och sådana frågor. Alltså mer strategiskt sådär. På det viset är det förebilder tycker jag. Man vet ju att dom är lyckade forskare och de är ju förebilder av bara den anledningen. Att dom kan sätta sig in i ens situation just nu, tycker jag är väldigt bra. Och få en att tänka själv och hur man kan förändra sin egen situation. Det tycker jag har varit nyttigt.

Deltagare K3 lyfter upp en annan viktig bit rörande förebilder, trygghet och ledarskap:

K3: [...] för att de var, om man tittar på Liv till exempel som har varit prefekt i flera år och ändå, jag uppfattade henne som väldigt ung, men hade en oerhörd, hon var så trygg i sig själv. Hennes erfarenhet var så viktig, vi pratade på lunchen och hon sa det också på välkomstreceptionen, att hon hade jobbat som prefekt och att hon hade jobbat med Bologna. [...] jag tror att hon är en jättebra chef och blev då också som en rollmodell också som en chef, att man kan vara kvinna och vara det på ett bra sätt.

Kreativitet och aktivitet bland gästprofessorerna är en annan del som tas upp som förebild och som vissa deltagarna känner att de saknar i sin egen miljö.

M5: Det jag gillar med de här två som jag pratade med var att de kändes väldigt igång fortfarande. De var lite äldre och så där, de kändes väldigt kreativa väldigt fräscha, energiska och så där. Medan många andra seniorforskare som man tenderar att träffa här mer känns som att, 'aha vad har du att lära mig liksom att det känns som att du tuggar fortfarande det du tuggade för femton år sen'. Men man kände att de var aktiva på något sätt och håll på med forskning det tycker jag att man sällan stöter på här heller man vet inte vad professorerna håller på

med egentligen. Men de här fick man en inblick i och nu håller jag på med det här projektet och det här har jag stöt på när jag samlade in data osv. Väldigt så just så öppna och kreativa och igång.

Vissa av deltagarna har känt en avsaknad av att ha en kvinnlig akademisk förebild. Deltagare K8 svarar ja på om gästerna har fungerat som goda förebilder och på frågan om på vilket sätt så utvecklar K8 det med: ”Där tänker jag mig att det jag har haft brist på ibland och känt ett behov av är just att ha en kvinnlig akademisk förebild. Därför att det finns en dynamik där som inte riktigt alltid sammanfaller med de manliga inom det akademiska. Jag har känt det sen många år att det saknas”.

Några av deltagarna har varit mer tveksamma till om de har kunnat se gästprofessorerna som förebilder.

K2: Njaee. I viss utsträckning är det kanske så, med att de är kvinnor och att de jobbar inom akademien. Visst på det sättet är det så, men det jag kan känna är lite så om man skulle se dem som direkta förebilder för sin egen framtid. Så tycker jag i så fall att de var ju lite äldre och det kändes som att den tiden de kom in på sina universitet att det var ju lite annorlunda än det är nu. På det sättet kanske man inte kände att man kan följa i deras fotspår.

M4: Förebild. Jag vet inte, men med tanke på projektets utformning från början att det skulle rikta sig till enbart kvinnor, gör det ju lite mer problematiskt kanske. Men jag kan tycka att de är förebilder i termer av att de hela tiden problematiserade forskarrollen. Vilket fler bör göra, på det sättet absolut. Så det kan jag nog tycka.

4.3.2 Ämnesdisciplin

Det har framkommit tydligt under intervjuerna att för de flesta deltagarna har det inte haft någon betydelse vilken ämnesdisciplin som gästprofessorerna har haft när man har närmat sig dem. Det som har varit av vikt för deltagarna är snarare om de har kunnat knyta sitt avhandlingsarbete på något sätt till gästprofessorerna. Med ämnesdisciplin syftar vi på socialantropologi, sociologi, rättssociologi samt medie och kommunikationsvetenskap. Vi ställde frågan till intervjupersonerna om de ”bästa” gästerna tillhörde deras eget ämne eller om de kunde koppla dem till sitt avhandlingsarbete.

De var endast tre av deltagarna (K8, M9, M8) som direkt svarade ja på frågan om de ”bästa” gästerna tillhörde deras eget ämne. Men samtidigt så menade M9 och M8 att man kunde koppla dem till deras eget avhandlingsämne och som M8 uttrycker det kort: ”Ja det tycker jag, framförallt till mitt avhandlingsämne”.

Deltagare K8 menar tvärtom att avhandlingsämnet har inte varit av någon betydelse utan styrkan har varit i att prata med någon inom samma ämne. K8 lägger fram det så här:

K8: Ja, men det har inte bara att göra med ämnena utan det har också att göra med hur personerna förhåller sig till sitt eget och mina ämnen. Ibland är det lättare att prata med en [...] eftersom det är vissa saker som är självklara. Man behöver inte förklara det [...] syftet. Mitt ämne inom avhandlingen har jag inte någon av dessa som känner till så på det sättet har jag inte haft någon hjälp men det har inte heller varit ett hinder heller.

Några av deltagarna ansåg att det var både kopplat till ämnet och till avhandlingsarbetet.

M2: Ja eller nej, jag tyckte bäst om Susan Wright för hon var ganska så trevlig att prata med som person. Men sen rent professionellt så var det väl Reisman som var eftersom hon var så nära mitt eget ämne.

K2: Det blir ju så. Jag tyckte i och för sig att Kathy Riesman var väldigt bra också, fast henne visste jag inte så mycket om utom den korta presentationen som skickades ut. Där det stod att hon höll på mycket med kvalitativ forskning och det var det som jag tyckte var bra och som jag ville diskutera.

Vissa av deltagarna menade att varken ämne eller koppling till avhandlingen hade någon betydelse utan att det var gästprofessorernas attityd som gjorde att man uppskattade dem särskilt. Deltagare K7 uttrycker sig så här:

K7: Den jag tyckte var bra generellt sett, där det inte bara handlade om min avhandling, det var Beverly Skeggs. Hon hade just den där pedagogiken på workshops, om hur man går tillväga och hur gör man när man analyserar, och fick alla ganska engagerade i det. Det fungerade också så bra att det var samma lilla klick som kom dit tre dagar i rad och arbetade intensivt med henne. Sen är det andra som har varit meningsfulla att prata med eftersom dom har varit inne på samma ämne som det jag skriver min avhandling om. Men det är ju inte så konstigt att det varit bra för mig. Det är nog mer imponerande att hon [Beverly Skeggs] hade en sådan pedagogik som lyckades fånga upp så många olika doktorander.

En kvinnlig projektdeltagare fyller i och menar att ämnet eller kopplingen till avhandlingen som sådan inte hade någon större betydelse utan att det var andra delar som var av vikt:

K10: Det är svårt, Annick Prieur gör det väl lite och Vron Ware kanske lite grann också. De flesta står jättelångt ifrån. Liv Finnstad skulle kunna vara som en förebild hur man skall vara när man kommer upp lite. Hennes sätt och hur hon resonerar. Där var ett seminarium där hon berättade om hur hon såg på studenter. Det är personer som är jämlika men de har inte kommit lika långt

på vägen och det var tripp, trapp, trull. Och jag tyckte att hon levde upp till en sådan attityd och vilket man inte möter så ofta i den akademiska världen.

Deltagare M2 lyfter upp en problematik gällande gästprofessorerna som berör språket.

I2: Gäster som legat nära ditt eget ämne?

M2: Ja, det var ett par. Dom två jag pratade med låg ganska när mitt eget. På olika sätt.

I2: Därför du närmade dig dom?

M10: Ja, också det här med språkgrejen. Jag kände att jag kan inte översätta texter, eller hela kapitel, till engelska, det hinns inte med, bara för att man ska kunna prata lite om det och få några kommentarer. Det var en lite väl stor ansträngning.

M2 valde att träffa två gästprofessorer som låg nära hans avhandlingsarbete men urvalsprocessen var baserat på språket och att de kunde läsa hans texter. Att vissa av deltagarna skriver på svenska och att många av gästprofessorerna varit engelskspråkiga har upplevts som lite av ett problem då deltagare inte har känt att de har haft tid att översätta sina texter.

Det är endast en deltagare som var direkt negativ då denne inte fick träffa den gästprofessorn som deltagaren såg hade kopplingar till sitt eget avhandlingsämne.

M3: [...] hon hade kopplingar och det hade ju varit intressant att prata med [henne] men hon vägrade ju att prata med mig. Hon var ganska så tydlig, det var ett extremt otrevligt bemötande. Visst hon var ju här men. Hon var ju tydlig med att hon prioriterade kvinnor.

M3:s bemötande av gästprofessorn och de troliga orsakerna bakom detta har nämnts tidigare under avsnittet om individuella samtal.

4.3.3 Sammanfattning

Mot bakgrund av vad vi redogjort ovan så kan vi konstatera att de allra flesta deltagarna verkligen känt att de fått träffa människor som kan fungera som *förebilder* inom akademien. Dock gäller det då inte bara det rent akademiska utan även gästprofessorernas förhållningssätt gentemot deltagarna. Deltagarna har upplevt sitt möte med gästprofessorerna som okomplicerat och det har givit dem något av en kick att det verkligen går att ta sig fram inom akademien och göra karriär trots att det finns olika hinder på vägen. Ord som bland annat *ledarskap*, *trygghet*, *ödmjukhet*, *kreativitet* och *kompetens* har nämnts från deltagarna i samband med förebilder och detta skulle då kunna ses som tydliga egenskaper som värderas högt av deltagarna. Trots sin

status har många av gästprofessorerna en förankring till de lägre nivåerna och detta är något som deltagarna har lyft fram i uppfattningen av att vara en god förebild.

M8: Därför att det känns att hon har och dels är hon ganska så framstående inom sitt fält och har skrivit mycket och är en viktig figur, samtidigt så har hon kvar en förankring i detta med en lägre nivå och de problem man kan stå inför på doktorandnivå. En förankring både där uppe och nere.

När det gäller *ämnesdisciplin* så har deltagarna varit mycket positiva till gästerna och det har som tidigare nämnts inte lagts något större vikt vid vilken disciplin eller direkt koppling till avhandlingen som professorerna har haft. Vissa av deltagarna har i stället lyft fram andra saker som professorernas attityd till deltagarna, *jämlikhet* och *pedagogik*. Några har dock anset att de ”bästa” gästerna direkt har kunnat kopplas till deras egen disciplin. Men överlag så har de olika gästprofessorernas discipliner inte varit av betydelse och ett avslutande citat från en av de intervjuade betonar detta:

M4: Alltså för mig hade det nog de jag träffat ... deras ämnes anknytning har inte varit relevant egentligen [...] Så ämnet som sådant [...] har inte varit relevant om det skulle varit ett hinder eller en fördel. [...]

4.4 Nätverksbyggande: med gästprofessorer och andra deltagare

Mot bakgrund av projektets intention att de yngre forskarna skulle få möjlighet att utveckla individuella nätverk, har vi undersökt hur deltagarna upplevt hur projektets olika moment har fungerat i enlighet med detta syfte. Vi kommer att (a) först presentera deltagarnas svar utifrån frågan huruvida nya kontakter har etablerats mellan deltagarna, och därefter (b) huruvida kontakt etablerats mellan deltagare och gästprofessor.

4.4.1 Kontakt mellan deltagare och deltagare

När det gäller kontakten deltagarna emellan frågade vi intervjupersonerna hur samsättningen av deltagare har sett ut, det vill säga huruvida de upplevt om det etablerats någon form av gruppgemenskap inom ramen för projektet. Det har dock visat sig att det råder delade meningar i frågan. Medan vissa är av den bestämda uppfattningen att det funnits en mindre grupp av doktorander som varit regelbundna besökare på projektets olika delmoment, så menar andra deltagare tvärtom att det var-

ierat mycket från gång till gång vilka som varit med. Några av svaren återger vi i det följande.

I1: Har det varit samma deltagare som återkommit på seminarierna och workshopsen eller har det skiftat?

K8: Jag tror att det har skiftat ganska rejält.

K3: [...] alla [seminarium] som jag varit på har varit välfyllda och blandade.

M2: Det har ju ungefär varit samma personer som man ser i korridorerna. [...] Det har varit mellan fem och tio doktorander som har varit med och det har väl oftast varit samma.

K10: Jag tycker att det har varit i princip desamma [deltagare från gång till gång] men sen tycker jag att man har kunnat se att det finns vissa som är specialiserade på vissa områden och då finns det vissa som är knutna till det och då har kommit selektivt.

Möjligtvis kan man tolka deltagarnas olika upplevelser som beroende på den intervjuade deltagarens specifika position bland kategorin doktorander. En ledtråd till hur det kan tolkas ges av en av de manliga deltagarna som säger:

M10: Här på institutionen så är det dom gamla vanliga som alltid är med på seminarierna. Och dom som aldrig är med dök inte upp.

Alltså: de som inte frekvent arbetar på institutionen, utan istället på andra platser eller i hemmet, de verkar inte heller deltagit särdeles frekvent i projektet.

Ett konkret resultat av projektarbetets strävan efter att skapa kontaktytor deltagarna emellan, har varit de så kallade ”skrivargrupperna”. Ett par deltagare (K3, K9, M2, M8) har berättat att dessa skrivargrupper skapats på uppmaning av Susan Wright, och att de är mindre grupper av deltagare där man träffas för att läsa varandras texter och diskutera frågor som problematik kring skrivandets hantverk, presentation av material och etiska frågeställningar. Det är emellertid lite oklart, utifrån intervjuerna, hur många av dessa grupper som fortfarande fortlever efter projektets avslutning; vi vet åtminstone att en grupp fortfarande är aktiv.

Hand i hand med den första frågan om sammansättningen av projektdeltagargruppen, har vi frågat om intervjupersonerna fått kontakt med nya doktorander via projektet. Härvidlag uppger ett flertal deltagare att de har fått det, även om ordet ”kontakt” ska tolkas väldigt vidlyftigt. Som illustreras i citaten nedan, kan man se att ”kontakt” kan betyda allt ifrån att lära känna andra människor, till att lära känna igen andra människors ansikte.

I1: Har du lärt känna fler personer via detta projektet?

K8: Ja det har jag. Jättekul.

I1: Från andra institutioner?

K8: Nej, men inom byggnaden och MKV. [Sådana] som jag inte hade träffat annars.

M8: [...] vet inte om jag lärt känna [andra] men det känns som att jag har kommit i kontakt med de andra doktoranderna. Fått mer kontakt med de andra doktoranderna både på antropologen men framförallt på sociologen.

K3: Lite grand, jag känner i vart fall till ansikten. Rättssociologerna visste jag inte ens hur de såg ut, nu började man få ansikte på dem, man hade ju sett namnen. Ja på sociologen också, har jag börjat prata med fler. Eftersom man träffades på det här, dels cocktailpartyna och sen på workshops.

Att lära sig känna igen "ansikten" på andra personer kanske inte är detsamma som att "lära känna" dem, men det får ändå betraktas som ett första steg i att börja prata med varandra, och se vad man eventuellt har gemensamt.

Vissa deltagare uttrycker sig emellertid negativt till de utlovade kontaktmöjligheterna via projektet och berättar att projektdeltagandet inte berikat deras kontakt med andra doktorander nämnvärt. Vissa, som i de båda citaten nedan, är snabba med att lägga ansvaret på sig själva till att det inte blev fler kontakter än vad det blev.

K1: Nej det kan jag inte säga precis. Men om det är projektets fel eller om det beror på mig det vet jag inte. Jag har själv valt väldigt selektivt vad jag vill delta i.

K6: Det pratades ju om att projektet skulle kunna bidra med det. Och det har väl inte för min del blivit så mycket av. Förutom de som sitter närmast inom sitt eget ämne, alltså att man träffar dom i andra sammanhang. [...] När man har varit på de där introduktionsträffarna så har man ju träffat folk och pratat lite, men det har inte blivit några direkta kontakter. [...] Men det är väl också en hel del upp till en själv antar jag.

Andra deltagare (M4, M5, M7) har däremot svarat blankt "nej" på frågan, och på följdfrågorna, om de fått kontakt med några nya personer via projektet.

Mot bakgrund av svaren på frågan om huruvida deltagarna etablerat nya kontakter med andra doktorander går det enbart att konstatera att projektet fungerat nätverksskapande för vissa, medan inte alls för andra. Majoriteten är emellertid överens om att projektet varit bra för att träffa andra doktorander, oavsett om det är nya bekanskap eller det mer handlar om att upprätthålla redan befintliga kontakter. Eller som en kvinnlig deltagare uttrycker det på frågan om hon kommer att hålla kontakten med andra deltagare även efter projektets avslut:

K9: Ja, det kommer jag nog att göra. Men frågan är ju om jag kommer att hålla kontakten med dem på grund av projektet eller om det är för att vi tar andra kurser tillsammans.

Oavsett huruvida reellt nätverk etablerats eller ej mellan deltagarna, så verkar de allra flesta ha uppfattat det som positivt att det överhuvudtaget fanns någonting att samlas kring. På det sättet verkar projektet, oavsett om det skett på välkomstreceptionerna, seminarierna eller i korridorerna, för många ha fungerat som ett sammanlänkande kitt, en ursäkt om man så vill, för att samtala om sådana frågor som upptar de flesta doktoranders tankar, till exempel avhandlingsskrivande, stress och ångest, arbetsmiljöfrågor och liknande.

K4: Det har ju varit bra att uppmanas till samtal doktoranderna emellan. Det är bra att man träffas och ser vad man gör och vad man har gemensamt: allt sådant som alla känner men som man inte pratar om – att skriva avhandling och ångesten inför det. Det var nog främst den biten som varit bra.

4.4.2 Kontakt mellan deltagare och gästprofessor

Om vi i ovan redogörelse fokuserat på kontakt- och nätverksskapandet doktoranderna emellan, så ska vi härnäst titta närmare på hur nätverksskapandet mellan doktoranderna och gästprofessorerna tagit sig uttryck. Som vi kommer att visa, så är det också denna relation som de flesta deltagare uppfattat och tolkat som den primära och som synonym för projektets nätverksskapande mål.

Väl medvetna om att man som enskilda forskare inte har frekvent kontakt med internationellt välrenommerade professorer, utan att detta är något som kanske initieras vid specifika behov och som växer fram över tid, inledde vi med att fråga deltagarna om de själva upplevde att de skulle kunna ta kontakt med någon gästprofessor i framtiden om de så skulle önska. En majoritet av deltagarna svarade positivt, att de kände och trodde att de skulle kunna göra så. Följande intervjuutdrag utgör några exempel på dessa jakande svar.

K2: Ja, jag har väl inte kanske lärt känna dessa professorer, men det är ändå så att man på något sätt skulle kunna kontakta dem igen och att det skulle veta vem man var och det är ju bra.

K7: Dom träffar så många och man träffade bara dom vid något tillfälle, så tänker jag ”varför skulle dom komma ihåg mig?”. Lite grann känner jag att man inte vågar ta så mycket tid i anspråk av dom. Utan det är inom ramarna för när dom är här. Å andra sidan, när det klickar med en annan person inom akademien så handlar det ju också om personkemi. Och jag känner nog att jag känt så vid något tillfälle och att jag nog kan höra av mig till dom i framtiden om jag vill ha hjälp med något eller försöka komma utomlands.

I2: Så du känner att du skulle kunna kontakta någon av dem i framtiden?

K7: jag tror det, med ett fåtal. Så det är väl bra resultat i så fall.

K6: ja dom jag har träffat skulle jag nog kunna göra det. Jo det tror jag nog att jag skulle kunna göra, vissa av dom i alla fall.

M2: Ja det tror jag nog. Karin Widerberg hade jag väldigt bra kontakt med. De har varit väldigt öppna med att man ska kontakta dem om man har problem och så.

Detta handlar alltså enbart om huruvida man själv upplever att man skulle kunna kontakta någon eller några av gästprofessorerna i framtiden, oavsett ärende. Vi har tolkat denna upplevelse som ett resultat av ett etablerat förtroende mellan doktorand och gästprofessor; om än inte uttalat, så åtminstone att gästprofessorn ingivit förtroende och tillit hos doktoranderna.

I de mest positiva av stunder har projektet inte enbart skapat förtroende och trygghetskänslan av att kunna ta kontakt i framtiden. I några fall visade det sig att deltagarna faktiskt etablerat en mer konkret kontakt med en eller flera gästprofessorer, som i följande exempel.

K4: Cathrine Riessman förmedlade till exempel en kontakt till mig, som alltså var en god vän till henne. Med henne kunde jag ta kontakt, så hon förmedlade en kontakt som en slags mellanhand. Så det var ju skitbra.

K5: Anett Hill [har] varit hemma hos mig en kväll. Det var så att hon skulle känna sig välkommen och hon ville också se lite mer av Sverige och så här.

K6: Det har också varit bra att diskutera forskningsetik. Det gjorde jag med Liv Finnstad och ett eventuellt forskningsprojekt. Det var bra.

K1: [...] jag skulle kunna tänka mig en av dem som opponent. Hon var med som gäst på en disputation som jag var på och sen var vi ett gäng som var och kåkade lunch efteråt i lunchrummet och där hade vi också kontakt och pratade mycket.

Dessa fyra exempel utgör inte det totala nätverksresultatet. Men utifrån dessa konkreta exempel på hur nya kontakter etablerats utanför den egna institutionen och lärosätet, blir det evident att projektet för många deltagare fungerat nätverkskapande. Intressant är också att de flesta deltagare som uppgett att de skapat nya kontakter är kvinnor. Detta resultat pekar med andra ord på att projektet fungerat stärkande, genom nätverksetablering, för flera av de kvinnliga deltagarna. Naturligtvis är det inget som säger att sådana kontakter kommer att upprätthållas, men de utgör likväl en grund på vilken fortsatt kontakt kan byggas.

Som motpol till dessa deltagare som i någon mån etablerat kontakt med gästprofessorerna, eller upplever att de skulle kunna ta kontakt, har det i två fall ventilerats de rakt motsatta erfarenheterna. Två manliga deltagare kände inte att de kunde eller ville kontakta gästprofessorerna i framtiden. Det ena svaret löd: ”nej, det känner jag inte” (M3), och den andra något mer utförligt:

M7: Nej, nej, det känner jag inte. Återigen, jag vet inte om jag var rätt målgrupp. Alltså om jag inte var målgruppen för dom utan tvärtom the bad guy, då kan jag ju inte heller återkomma till dom. Det blir ju fel.

Även en tredje man svarade nej, men var noga med att rikta problematiken som han upplevde, mot sig själv:

M5: Nej det tror jag inte. Men det har med min psykologiska struktur att göra. Jag tror inte det, det är väldigt långt från att jag skulle ta kontakt med någon professor på något annat universitet, tyvärr.

De två negativa utsagorna grundas i en negativ känsla som bygger på upplevelsen av utanförskap, eller av att tillhöra fel målgrupp, något som de bägge ger uttryck för. Upplevelsen av att tillhöra fel målgrupp innebär här att vara man. Som redan tidigare nämnts, så är detta en problematik som grundas i upplevelsen av att några av de manliga doktoranderna känt sig exkluderade och osäkra på om de verkligen fått delta i projektet.

4.4.3 Sammanfattning

Mot bakgrund av vad vi redogjort för ovan, kan vi konstatera att kontakten och nätverkandet *doktorander emellan* har fungerat väldigt olika och högst individuellt. Medan vissa doktorander har uttryckt sig positivt till att projektet har hjälpt dem att få kontakt med andra doktorander, både från den egna och från andra institutioner, så har andra inte varit lika effektiva nätverkare. Anledningen till att man inte fått kontakt med andra doktorander, trots en vilja därom, kan i de flesta fall sägas bero på att man själv upplever svårigheter med att ta kontakt med andra personer. Trots vissa negativa upplevelser är emellertid den allmänna upplevelsen bland deltagarna att projektet bidragit positivt till att lära känna andra doktorander genom att det funnits någonting gemensamt att samlas kring. Som nyanställd på en arbetsplats verkar också projektet innebära en viktigare kontaktetablerande funktion, jämfört med de som varit med länge och som kanske redan känner flertalet av doktoranderna. På det sättet verkar projektet, oavsett om det skett på välkomstreceptionerna, seminarierna eller i korridorerna, för många ha fungerat som ett sammanlänkande kitt för att samtala om frågor som är viktiga för doktorander.

Det har nämnts att det alltid är ”dom gamla vanliga” doktoranderna som deltagit i projektet, det vill säga de doktorander som vanligtvis deltar i olika tillställningar och

som syns och hörs på respektive institution. Om denna observation är korrekt, skulle det varit önskvärt att man jobbat tydligare mot och försökt engagera de doktorander som inte är lika frekventa deltagare på institutionerna. Det är troligtvis de som bäst skulle behöva den hjälp som detta projekt syftar till att ge.

Angående etablerande av kontakter mellan *doktorander* och *gästprofessorer* så har detta uppfattats av deltagarna som ett viktigare mål med projektet, jämfört med nätverkanget doktorander emellan. Det har alltså varit gästprofessorerna som mer eller mindre uteslutande betraktats som potentiella kontakter och nätverksbyggare.

M9: Enligt min mening betyder det mycket att de bara kommer hit och är viliga att bara sitta. De är stora namn inom respektive område, så för mig betyder det mycket att de hittar tid, vilja och möjligheter att de kommer hit och sätter sig och pratar en stund. Jag kan mejla dem och ställa frågor så.

I1: Har du fortfarande kontakt med dem?

M9: Nej men det planerar jag att göra. Jag tänker kontakta dem. När det gäller delar av avhandlingen eller rapporter tänker jag skicka till dem, för att få hjälp med frågor och så vidare.

Vi nämnde att två manliga deltagare upplevt sina möten med enstaka gästprofessorer negativt. Dessa undantaget, har det enbart ventilerats positiva upplevelser angående deltagarnas möte med gästprofessorerna. Många deltagare har dessutom berättat hur de knutit kontakter med en eller flera gästprofessorer, och de som inte uttryckligen etablerat kontakt på konkret vis, har berättat att de känner att det skulle vara möjligt, och dessutom blivit direkt uppmanade av professorerna, att ta kontakt med dem längre fram om de har några frågor eller behöver hjälp med något.

4.5 Medvetenheten om genusstrukturer och självförtroendet som forskare

Den övergripande målsättningen med ”Hit – och ännu längre!” är att öka projekt-deltagarnas medvetenhet om forskarvärldens strukturer – framförallt genusstrukturer – och göra dem till aktiva aktörer inom dessa.

I detta avsnitt ska vi redogöra för deltagarnas erfarenheter av och uppmärksamhet på genusstrukturer inom universitetsvärlden, samt vad projektet bidragit med i detta avseende. Vi inleder med de kvinnliga deltagarnas erfarenheter, för att därefter jämföra med de manliga deltagarnas erfarenheter.

Vidare ska vi titta närmare på hur deltagarna upplever sig själv som forskare och vad projektet eventuellt har bidragit med till deras självförtroende som forskare. Att öka de yngre forskarnas deltagande i forskarvärlden kräver ett stärkande av, inte bara

deras karriärnätverk, utan också deras självförtroende som forskare. Det handlar om att utveckla en tydlig profil som forskare, såväl i andras ögon som i sina egna.

4.5.1 Kvinnors erfarenheter av och syn på genusstrukturer

Att universitetsvärlden, liksom övriga samhället, är präglad av genusstrukturer är inget som projektdeltagarna varit omedvetna om före projektets början. Tvärtom säger sig majoriteten av intervjupersonerna överlag vara väl medvetna om existensen av genusstrukturer i samhället och inom universitetet, det vill säga att män och kvinnor ofta bemöts på olika sätt av omgivningen i olika situationer. Det kan handla om små subtila sätt att bemöta män respektive kvinnor på i till exempel seminariesammanhang, handledarrelationer eller helt enkelt i förhandlingar om arbets- och ersättningsstilldelningar. En av de intervjuade illustrerar detta väl i följande ordalag:

K7: Jag tror att det finns där under ytan hela tiden. Både beroende på vilka nätverk som man ingår i och att man klumpas ihop beroende på vad man är intresserad av och att det inte värderas på samma sätt. Det visar sig även ifråga om vem som tillfrågas om undervisning, och på tillsättning av olika positioner. Sen tror jag också att de gånger som jag tagit plats som strategi, så har det varit positivt, så det går att göra något åt det också. Men då är det alltid på individens ansvar att synas och höras, och det är inte alltid man har dom medlen.

Som intervjupersonen säger, så handlar det naturligtvis också om den egna handlingskraften för att ens egna ansträngningar ska falla ut så bra som möjligt. De egna ansträngningarna är emellertid alltid situerade inom en social kontext bestående av andra individer, vilka inte sällan, medvetet eller omedvetet, genom sina handlingar reproducerar traditionella och etablerade könsmaktsordningar där män ofta ges företräde före kvinnor. En situation där kvinnor rapporterat att man vanligtvis kan stöta på motstånd är i seminarie- eller mötesituationer.

K4: [...] jag kan uppleva det i möten. Där kan man bli behandlad nedvärderande [...]. På möten kan jag bli väldigt sur ibland, då kan det låta liksom: 'ja, nu ska jag förklara för dig hur det funkar här'. Det känns nedvärderande. Det är ju dom små sakerna som gör skillnad.

Som den kvinnliga deltagaren härnäst uttrycker det, så blir man inte alltid *uttryckligen* ifrågasatt eller motarbetad som kvinna, men man ges heller inga fördelar, vilket kan vara nog så försvårande.

K10: Ja alltså man känner sig ju inte som att man har några plus. Man blir ju mindre sedd, det blir man ju och man blir kanske inte motarbetad öppet man blir heller aldrig medarbetad. Det tycker jag att man upplever ofta.

Osynlighet och omedvetenhet om strukturernas reella konsekvenser är oftast nyckelordet när det gäller genusstrukturers reproduktion. Det är också, som en deltagare säger, tack vare att återverkningarna av genusstrukturerna är så pass osynliga som de också är lätta att ”tänka bort” i vardagens och arbetets jäkt:

K4: Som kvinna vet man att det finns allt det här osynliga som kan vara problem, men sen i vardagen när man ska tänka framåt, så är det lätt att tänka bort det. Som till exempel om jag vill skaffa barn någon gång, vad kommer det att innebära för min karriär liksom. Eller vad man väljer att forska på, vilka områden, och informella nätverk – allt sånt påverkas av att man är kvinna, men det är lätt att tänka bort det.

En aspekt som flera kvinnliga deltagare återkommer till, däribland ovan citerade, är just att det finns förväntningar från omgivningen om vad man som kvinna förväntas vara intresserad av att forska om, det vill säga: familj, barn, vardagsliv och genus.

K4: Jag tror det är svårare som kvinnlig forskare. Det är ju allt osynligt liksom, det är man ju medveten om. Kvinnor forskar ofta om allt det där vardagsnära: familj och barn.

K7: Men sen det som jag är intresserad av, feministisk teori, det upplever jag nog att man hamnar i en lite klick utanför.

Vad man förväntas vara intresserad av att forska om och arbeta med, har också betydelse för vilka forskningsnätverk – formella som informella – som man upplever sig välkommen i. Ett exempel på självupplevda svårigheter att skapa och dra nytta av nätverk kommer från en kvinnlig deltagare (K3) som berättar om hur hon lagt ner mycket tid på att (frivilligt) arbeta med en seminarierie. När hon i efterhand frågat om möjligheten till någon form av ersättning fick hon nej från de ansvariga för seminariet. Långt senare fick hon däremot reda på att en av männen i nätverket hade fått ersättning för sitt nerlagda arbete i samma seminarierie.

K3: Detta är jag helt övertygad om har att göra med kön att göra att på något sätt har det med den här kulturen, buddies-kulturen. Killar är buddies med sina handledare [...] Jag har visserligen haft kvinnliga handledare som har försökt att dra in mig i detta här buddies-systemet, men jag gillar inte att ha den relationen med min handledare. Så det är ju inte bara gubbarna som gör det utan tanterna gör det också, men det blir rätt äckligt efter ett tag. Jag har ju sett folk fara illa om de dras med i det. Om man inte vill ha det privata med handledaren, så funkar inte handledningen

Den här så kallade ”buddies-kulturen” är alltså inte, enligt den kvinnliga deltagaren, något exklusivt manligt, utan praktiseras även av de kvinnliga seniora forskarna. Vi

kommer i nästa avsnitt, när vi redogör för de manliga deltagarnas erfarenheter av genusstrukturer, att återvända till denna fråga.

Nu ska det tilläggas att alla kvinnliga deltagare inte upplever sig förfördelade på samma vis, vilket blir tydligt i nästa exempel:

K5: Det är helt smärtfritt tycker jag. Jag håller på med mitt, det är det ingen annan som har att göra med. Jag kör mitt race. [...] Jag kan inte påstå att jag någonsin blivit behandlad annorlunda jämfört med mina manliga kollegor.

I denna intervju framgår det inte huruvida deltagaren är medveten om genusstrukturer inom universitetsvärlden eller ej. Hon återkommer istället till den enskilda individens ansvar och handlingskraft. Uttalanden som detta tillhör dock inte den gängse upplevelsen och perspektivet bland de intervjuade kvinnorna, vilka generellt istället exemplifierar sina erfarenheter av genusstrukturer inom universitetet genom att hänvisa till upplevelsen av: (a) *nätverkssvårigheter*, (b) *stereotypa förväntningar på kvinnors forskningsintressen*, (c) *högre krav på kvinnor*, samt upplevelsen av att (d) *inte känna sig lyssnad på eller sedd*.

4.5.2 Männens erfarenheter av och syn på genusstrukturer

Hittills har vi belyst de kvinnliga deltagarnas erfarenheter av och syn på genusstrukturer inom universitetsvärlden. Även de manliga deltagarna har varit flitiga att diskutera detta ämne. Svaren är, trots vissa mindre skillnader, påfallande lika i det att de bekräftar genusstrukturernas förekomst inom universitetsvärlden och hur de reproduceras.

Vad som har blivit uppenbart genom intervjuerna med deltagarna är att även männen är väl medvetna om genusstrukturernas återverkningar på arbetslivet, och att många av de intervjuade kan se att de har fått fördelar i sitt arbete på olika sätt. Härnäst följer några utdrag ur intervjuerna med de manliga deltagarna.

M2: Det är sådant som sker obemärkt. Jag tror nog att mitt kön har hjälpt mig i och med att jag har tagit den plats jag behövde. [...] Det finns väl, jag vet inte riktigt hur jag har märkt det, men jag tror faktiskt att mycket av kön har inneburit att man har haft det lättare i vissa situationer. Som att ta för sig och det har varit mer naturligt att ingå i vissa nätverk.

M8: [...] jag har inte upplevt mig förfördelad på grund av mitt kön. Jag har inte ... men det är svårt också eftersom det känns som att jag tillhör den privilegierade klassen, gruppen, eller vad man skall säga. Det är klart att det finns väldigt tydliga könsrollsmönster inom akademin, inom denna institutionen. [...] Men det är ju någonting som jag inte drabbas av utan snarare tjänar på för att jag är man.

M6: Missgynnats kan jag inte säga att jag gjorts av att vara man. Gynnats... alltså jag fick veta i efterhand att min handledare föredrar att jobba med manliga doktorander. Det visste jag inte från början [...] Det fanns fler kvalificerade magistrar än jag när jag sökte in här, så då kan man väl säga att jag har gynnats. Men sen efter att jag väl kommit in så kan jag nog inte säga att jag gynnats, åtminstone har jag inte märkt det. Det är väl det man inte gör antar jag.

Som framgår av det sista citatet, så är det självklart att det är svårare att identifiera, och därigenom reflektera över, strukturella effekter när de inte bjuder motstånd, det vill säga när man inte upplever sig förfördelad eller särbehandlad. De eventuella fördelar som man får kanske rent av betraktas som självklarheter som alla borde få, eller fördelar man vunnit uteslutande på egna meriter.

Till skillnad från de kvinnliga deltagarna har flera manliga deltagare kunnat identifiera de positiva aspekter som följer på att tillhöra, som en av deltagarna uttryckte det, ”den privilegierade klassen”. Framförallt har de positiva fördelarna handlat om bättre möjligheter att skapa nätverk med seniora manliga forskare.

M3: Jag tror att [det är] lättare att det uppstår band mellan manliga professorer och manliga doktorander. Man kan snacka på ett informellt sätt.

M1: På något sätt tror jag att jag har haft nytta av att vara man, det tror jag helt klart. Det är inte det att jag eftersträvat det, men jag kan ändå känna det. Alltså i jämförelse med kvinnor. [...] Jag tror vissa av våra manliga doktorandkollegor har dragit nytta av att vara män. Jag menar, kolla på fredagsölen till exempel. Det är mest män som är där, åtminstone inga äldre kvinnor, och det är ju vid sådana tillfällen som man lär känna nya personer och knyter kontakter. Så det blir nästan något av männens lilla fredagsklubb.

I detta avseende går det att dra en tydlig parallell till vad en av de kvinnliga deltagarna (K3) sa om att hon upplevde att de manliga kollegorna hade det generellt lättare att ingå i nätverk med seniora manliga forskare, så kallade ”buddies-system”.

Det ska tilläggas att det finns enstaka manliga deltagare som inte uttrycker sig i enlighet med ovan redogörelse, utan som istället fokuserar på, i likhet med en av de kvinnliga deltagarna (K5), individens handlingskraft och engagemang.

M7: Jag ser det inte som manligt eller kvinnligt, jag ser det som doktorander. Att splittra upp denna grupp i två subgrupper blir fel. Jag tycker det är orättvist. En kvinnlig liksom en manlig doktorand är längst ner på hierarkin. [...] För mig är det inte genus, utan doktorander som är i liknande position.

Att referera till den egna handlingskraften istället för till genus, behöver inte nödvändigtvis betyda (varken för kvinnor eller män) att man inte tar genusstrukturer på allvar; det kan också bero på att man som individ inte tycker sig få det individuella erkännande som man anser sig berättigad då man själv arbetat länge och hårt.

M5: Jag tänker så här, jag tror att det är få som tänker att jag har ju lätt för mig och jag har haft fördelar av att vara man. Men personligen tänker jag inte så mycket på att jag är manlig forskare utan däremot tänker jag mycket på att jag är en människa som kommer från en bakgrund som skiljer sig väldigt mycket från de flesta doktoranderna. Man kan tänka sig att jag kommer från en annan väldigt utsatt bakgrund, studieovanmiljö, [...] jag tänker snarare att jag kommer från den här utsatta gruppen och har tagit mig hit och då blir det lite tilt i min skalle när man slänger in manlighetsgrejen.

Mot bakgrund av ovan sagda är det inte omöjligt att förstå varför vissa enskilda manliga deltagare känner sig påhoppade och anklagade för att vara positivt särbehandlade. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att kritiskt tänkande och diskussioner kring genusstrukturer inte handlar om att skuldbelägga enskilda individer.

4.5.3 Ökad medvetenhet på genusstrukturer bland deltagarna?

Även om de flesta deltagarna på förhand inte varit okunniga om att universitetsvärlden och omvärlden genomsyras av strukturella hinder, liksom möjligheter, för kvinnor och män, så framgår det överlag av intervjuerna att många genom projektets gång fått ökad insikt i genusstrukturernas återverkningar. Det har blivit tydligt genom intervjuerna att det funnits ett behov att diskutera frågor kring kvinnors och mäns svårigheter respektive möjligheter inom universitetsvärlden, och att diskussionerna även bidragit med en ökad uppmärksamhet på problematiken. Nedan följer några exempel på hur deltagarna upplevt att de blivit mer uppmärksamma på genusstrukturer:

K8: Det har väl kanske gjort mig mer uppmärksam på att det inte är bara jag som tänker på könsfördelning eller så. Det är ju positivt, att det finns frågor om könsfördelningen som är viktiga. Jo det har det ju också eftersom jag har fått se vissa siffror på hur fördelningen är och så. Så visst har det gjort mig mer uppmärksam.

K6: Det är ju inte det att jag varit omedveten om genusstrukturer innan, men det är att de har fått det ur en på något sätt. Man har kunnat sätta in saker och ting i ett sammanhang genom att prata om sin situation med någon utifrån.

M2: Jo det tror jag faktiskt men det visste man väl redan innan hur det förhöll sig så. Men nu har jag mer fått det bekräftat.

Även om det fanns de intervjupersoner som sa att de redan var uppmärksamma på genusstrukturer och att projektet inte hade bidragit med något ur den aspekten, så fanns det ändå positiva effekter som lyftes fram, till exempel bara det att få träffa och

samtala med fler kvinnliga professorer. Detta går tillbaka till de positiva aspekter av att träffa ”goda förebilder” som vi tidigare diskuterat.

K10: Nej det tycker jag inte att det har skapat några nyheter på det sättet. Snarare då att det har varit positivt att träffa kvinnor som har tagit sig fram.

En annan viktig aspekt på genusstrukturer handlar om skillnaden mellan teori och praktik, det vill säga att även om den teoretiska medvetenheten om genusstrukturer finns hos de allra flesta, så betyder det inte att alla praktiserar, handlar och lever, på ett sätt som överensstämmer med sina egna teoretiska kunskaper. Att leva på ett sätt som inte bidrar med att reproducera etablerade genusordningar är svårare och betydligt mer komplicerat än att känna till att sådana strukturer existerar. Denna tanke formuleras på ett utmärkt sätt av en av de kvinnliga deltagarna.

K4: Problemet med den här institutionen och andra, är väl snarare att alla är så himla medvetna men det gör ingen skillnad i praktiken. Det existerar ingen omedvetenhet om att det existerar [...] Möjligtvis kan ett sådant här projekt uppmärksamma att det här problemet existerar. Men jag tror fortfarande att man fortsätter likadant, därmed inte sagt att detta inte är ett steg i rätt riktning.

Detta är troligtvis en av de största anledningarna till att många deltagare känner sig missgynnade och förfördelade, trots att de och de flesta andra forskare är medvetna om strukturerna. Man känner till problematiken, men vet inte på samma självklara vis hur man ska göra för att det skulle bli mer jämställt. Detta är naturligtvis inte enbart ett individuellt problem. För att gå från tanke till handling kräver att handlingarna blir sanktionerade, både av de närmaste medarbetarna som av de institutionaliserade kraven på hur man bemöter andra.

Vad man som individ riskerar genom att tanke- och handlingsmässigt frånga etablerade ordningar, är just exkludering, eller åtminstone misstänksamhet från omgivningen. Detta gäller såväl kvinnor som män, vilket blir tydligt genom nästa exempel där den manliga deltagaren upplever en misstänksamhet från omgivningen för att han arbetar och intresserar sig för feministisk teori, vilket vanligtvis förknippas med kvinnliga forskares domän.

M4: Men sen kan jag också tycka att jag inte riktigt kan identifiera mig med den manliga norm som finns inom akademien, på något vis. För den har en viss jargong som jag inte tycker om heller. [...] [jag har upplevt] en viss förvåning när det kommer till att jag arbetar med feministisk teori och en del kan undra varför och varför det kan vara viktigt för dig som man.

Mot bakgrund av vad vi tidigare visat om att det finns förväntningar om att kvinnliga forskare ska intressera sig för och forska om stereotypa feminina ämnesområden som just feministisk teori, vardagsliv, familj och barn, så visar den manliga deltagarens up-

plevelse att samma ämnes- och forskningsämnen snarast väcker förvåning hos omgivningen.

Sammanfattningsvis av ovan redogörelse kan vi enbart konstatera att flertalet projektdeltagare, i någon mån, har erfart ökad medvetenhet och uppmärksamhet på genusstrukturell problematik inom universitetsvärlden.

4.5.4 Projektets bidrag till förstärkning av deltagarnas forskarroll

Vi har hittills redogjort för de kvinnliga och manliga deltagarnas upplevelser och erfarenheter av genusstrukturernas återverkningar på sin arbetsplats inom universitetet. Detta projekt har haft till syfte att på olika sätt bidra stärkande till deras roll som forskare. Vi har mot bakgrund mot detta syfte frågat deltagarna om, och i så fall hur, de upplevt att projektet bidragit positivt till sin syn på sig själva ifråga om sin roll som forskare och synen på sin egen framtid inom universitetsvärlden. Efter en genomgång av intervjuutskriften har det blivit tydligt att de allra flesta deltagare, kvinnliga som manliga, verkligen har upplevt att projektet bidragit positivt till sin syn, och tro, på sig själva som forskare. Några av de positiva svar vi fått från deltagarna i denna fråga:

K1: Mötet med de två professorerna gav mig självförtroende när jag mest behövde det, det kan jag säga, det gav mig min självkänsla tillbaka.

K2: Jag tycker väl kanske inte att det påverkat min självbild så men jag tycker ändå i grunden att det är ett bra projekt i och med att det ändå lyfter fram att det finns problem för kvinnliga forskare och kvinnliga doktorander som kanske inte delas av de manliga. På något sätt så känns det som om man inte är ensam om att ha dessa problemen.

K3: Jag känner mig nog, det bättrar nog på självförtroendet. Lite bättre självförtroende efter att ha träffat och haft handledning med dessa kvinnorna. Efter som de har varit: 'Ååå vad intressant', fast de inte har forskat om samma sak [...] Det kunde ju ha varit att träffa vem som helst utanför, men det har hjälpt. Jag känner mig självsäkrare gentemot mina handledare, för att jag känner att jag har fått en annan, jag har en annan referens.

M10: Självförtroendet av att vara forskare tycker jag har kommit uteslutande av att jag haft kontakt med andra människor, att man till exempel presenterat sitt eget arbete inför andra och man fått ett positivt gensvar, att det varit intressant och så. Det har i alla fall stärkt mitt självförtroende. Att det jag håller på med även är intressant för andra och inte bara mig själv. Så på det sättet så hade de [gästprofessorerna] väl en god inverkan, att de kom från flera olika håll och att man märker att det man gör kanske kan funka både i London och i Köpenhamn. [...] Lite bekräftelse ger ju självkänsla. Och det gör att man själv blir bättre, förhoppningsvis.

M2: Ja det tror jag nog. Man har ju fått beröm av dessa gästprofessorerna och man har ju fått uppmuntran av och sådana saker. Så det har absolut bidragit till någon slags förändrad självbild på mig som forskare. Det har varit på workshoparna också att man har fått mer belägg för att det man håller på med är relevant. Att man har rätt metod, att man är på rätt väg osv. Men på det sättet har jag fått en förändrad självbild.

M8: Det kanske har gett mig lite bättre självförtroende i min roll som forskare. Men det tror jag mer handlar om på grund av att den individuella handledningen som jag hade gjorde att jag kunde reda ut saker och ting i det mötet.

Av de positiva svar som lämnats av deltagarna angående projektets bidrag till stärkandet av den egna rollen som forskare, kan vi inte se någon skillnad mellan de kvinnliga och manliga deltagarnas upplevelser. I båda fallen handlar det, som illustrerats ovan, om att genom samtal med andra, och då framförallt med gästprofessorerna, få bekräftelse på det som man gör och på hur man gör det. Det är således tydligt att den främsta behållningen av detta projekt erhållits genom att samtala med och diskutera med andra, för att på det sättet se vad andra gör och hur andra tänker i olika frågor, samt sätta detta i relation till vad och hur man själv tänker. Oavsett om det handlar om regelrätta samtal om hur man arbetar, skriver avhandling, tänker teoretisk, eller hur man tänker om och agerar på social problematik ifråga om genusstrukturer, forskningsnätverk eller arbetsmiljöfrågor, så har projektet uppenbarligen bidragit till ett aktivt utbyte av tankar doktoranderna emellan, vilket också bidragit till ett ökat självförtroende som forskare. Kort sagt, har projektet inneburit en *självförtroendehöjande* effekt.

Det är värt att poängtera att de flesta som uttryckt sig positivt till projektets bidragande effekter återkommer till att de individuella samtalen med gästprofessorerna har betytt speciellt mycket. Detta enbart förstärker de redogörelser och tolkningar som vi gjort i tidigare avsnitt.

Alla deltagare har emellertid inte upplevt detta stärkande av sitt självförtroende som forskare. En kvinnlig deltagare svarar: "Nej, det tycker jag inte" (K10), på frågan om projektet bidragit till något positivt till den egna synen och tron på sig själv. En manliga deltagare säger:

M3: Nej, men generellt så upplever jag att stämningen här på institutionen har blivit obehaglig. Det är väl aldrig trevligt att utsättas för särbehandling. Det har fått mig att gå från en positiv inställning till att känna mer och mer att det spred en otrevlig stämning och att det har byggt upp en barriär.

Exemplet kommer av en av de manliga deltagarna som vi tidigare visat uttryckt negativa upplevelser av projektet – framförallt beroende på att denne upplevde sig förfördelad och direkt diskriminerad på grund av sitt kön. I ett sista exempel illustreras hur en deltagare blir uppmärksam på genusstrukturer genom inblicken i hur andra

möjligtvis kan uppfatta och bemöta honom trots att det inte stämmer överens med hans egen syn på sig själv.

M5: Nej det har nog inte förändrat min självbild men jag har nog blivit medveten om att andra kanske ser mig som en gynnad man när jag själv ser mig som en missgynnad socialgrupp-tre-människa.

4.5.5 Sammanfattning

Sammanfattningsvis av ovan redogörelse kan vi konstatera att flertalet projekt-deltagare, i olika hög grad, har upplevt att projektet har hjälpt dem till såväl ökad medvetenhet om genusstrukturell problematik inom universitetsvärlden, som ökat självförtroende som forskare.

På en mer detaljerad nivå går det också att konkludera att både män och kvinnor upplever (1) svårigheter med att bygga och etablera nätverk med andra forskare, och (2) stereotypa förväntningar på kvinnors och mäns forskningsintressen. Skillnad föreligger däremot i graden av svårighet, framförallt när det gäller nätverksskapandet. Genom intervjuerna har det blivit tydligt att de kvinnliga deltagarna upplever större motstånd än sina manliga kollegor att etablera, och nyttja befintliga, nätverk med andra forskare. Flertalet manliga deltagare är mycket väl medvetna om de fördelar – framförallt med att skapa nätverk med seniora manliga forskare – som de kan ha inom universitetsvärlden av att vara just män.

Ytterligare skillnader mellan kvinnors och mäns erfarenheter av att arbeta och verka inom universitetsvärlden, är att kvinnor i betydligt högre grad upplever att det (3) ställs högre krav på dem då (4) de observerar och känner att det är svårare att bli lyssnad på och få gehör från seniora forskare till exempel i olika mötessammanhang.

Av de positiva svar som lämnats av deltagarna angående projektets bidrag till stärkandet av den egna rollen som forskare, kan vi inte se någon skillnad mellan de kvinnliga och manliga deltagarnas upplevelser. Det handlar om att genom samtal med andra, och då framförallt med gästprofessorerna, få bekräftelse på det som man gör och på hur man gör det. De gästande professorerna har också, enligt deltagarna, bistått med nya perspektiv och väckt nya funderingar hos deltagarna. På detta vis har samtal med professorerna bidragit med att diskutera och bekräfta gamla funderingar och idéer såväl som att väcka nya. Utan tvivel har projektet medverkat till att majoriteten deltagare – både kvinnor och män – känner ett ökat självförtroende som forskare.

Utifrån de erfarenheter som deltagarna förmedlat kan det avslutningsvis urskiljas en något försiktig, stundtals rent av cynisk, men många gånger också hoppfull, framtidstro på möjligheten att kunna fortsätta arbeta inom universitetsvärlden i framtiden. Ett avslutande citat i detta avseende:

K9: Man har ju registrerat det förr, så det var ju ingenting nytt men jag tyckte det var intressant sätt att tänka på det och det var två seminarium med Susan

Wright där vi fick en inblick och så var där en del lösningar. Innan så såg man väl att där finns skillnader och så gör man ingenting men här var det i alla fall någon form av optimism. 'Ahh, vi kan ändra, vi kan försöka att göra det bättre'.

Slutdiskussion: positiva och negativa röster om projektet

Mot bakgrund av deltagarnas erfarenheter av projektet som vi redogjorde för i föregående kapitel, ska vi här summera huvuddragen i vad doktoranderna sagt och diskutera dessa erfarenheter i relation till projektets målsättningar. Vi inleder med de positiva rösterna om projektet och övergår därefter till de negativa.

5.1 Positiva röster om projektet

Föregående kapitel inleddes med en redogörelse för projektverksamhetens olika moment – välkomstreptioner, seminarier och workshops, samt individuella samtal med gästprofessorerna. Majoriteten av deltagarna har genomgående uttryckt sig positivt till dessa moment.

Välkomstreptionerna har fungerat som en informativ och social tillställning där man som deltagare har fått chansen att samtala med gästerna och veta mer om dem som personer och deras ämneskompetens, samt att man även har haft möjlighet att träffa och samtala med andra kollegor. Detta moment i projektet har uppskattats av de allra flesta av deltagarna. Även de doktorander som inte deltagit i så hög grad i projektets andra moment har berättat att de har deltagit i dessa välkomstreptioner – då i ett socialt syfte. I de fall som negativa åsikter har ventilerats har det främst handlat om individuellt självupplevda svårigheter med att mingla och umgås på sådana semi-formella tillställningar, något som inte passar alla, men som likväl har fungerat väl för flertalet.

Även *seminarier* och *workshops* har betraktats av flertalet deltagare som positiva inslag. Deltagarna har överlag värdesatt diskussionerna och den hjälp de har fått i skrivandets hantverk samt hur man på ett bra sätt strukturerar vetenskapliga texter.

Framförallt är det många deltagare som uppskattat den praktiska hjälpen och träningen i att skriva vetenskapliga texter, tips och råd för hur man gör när man skickar in artiklar till tidskriftsredaktioner, men också den praktiska träningen i att tänka kring och strukturera texter på ett bättre sätt. De flesta positiva röster har i detta avseende handlat om de workshops där man arbetade i grupp under en heldag eller flera.

K3: [...] Karin Widerberg hon hade ett metod seminarium som fick oss doktorander att prata om metod som vi aldrig har gjort har pratat förut, jag var inte medveten om att jag kunde prata med mina kollegor om metod fast vi inte skriver om samma sak. [...] hon lade inte ner så mycket arbete hon delade in oss i grupper och satte igång en diskussion.

På de workshops där man arbetade, under gästprofessorernas ledning, i grupp under en dag eller flera skapades en gemenskap som flera deltagare uttryckt sin uppskattning för. Flera uttrycker dessutom en avsaknad av den kreativa och positiva anda som uppenbarligen präglade dessa moment i projektet.

K7: Jag saknar faktiskt det denna termin, att få den inputen och den kreativa som det ändå kunde vara på seminarierna eller workshoppen.

Som framkommit flera gånger i den empiriska redogörelsen i föregående kapitel, så är det de *individuella samtalen* och personliga mötena mellan deltagare och gästprofessor som uppskattats allra mest av deltagarna. Dessa samtal har uppenbarligen spelat en betydande roll i projektet. Genom utvärderingen har det blivit tydligt att de individuella samtalen fyllt en mycket viktig funktion som just komplement till den ordinarie handledningen. Gästprofessorerna har också fungerat som diskussionspartners i frågor relaterade till universitetsvärlden oavsett om det handlar om forskningsetik, metodologi, genus- och maktstrukturer. Nyttan av att få ett extra par kvalificerade ögon på sitt arbete och tänkande kan inte nog betonas. I detta avseende kan det handla såväl om att få nya infallsvinklar och idéer som att få bekräftelse, likt ett godkännandekvitto, på att man är på "rätt väg" och att ens tankegångar teoretisk och metodologisk "håller".

Ifråga om den nätverksbyggande målsättningen i projektet kan vi konstatera att kontakten och *nätverkandet doktorander emellan* har fungerat väldigt olika och högst individuellt. Anledningen till att man inte fått kontakt med andra doktorander, trots en vilja därom, kan i de flesta fall sägas bero på att man själv upplever svårigheter med att ta kontakt med andra personer. Trots vissa negativa upplevelser är emellertid den allmänna upplevelsen bland deltagarna att projektet bidragit positivt till att lära känna andra doktorander genom att det funnits någonting gemensamt att samlas runt.

Det är tydligt att deltagarna har ansett att kontakten och *nätverkandet med gästprofessorerna* har varit betydligt viktigare än nätverkandet med andra deltagare. Det har alltså varit gästprofessorerna som mer eller mindre uteslutande betraktats som potentiella kontakter. Åtskilliga deltagare har dessutom berättat hur de knutit kontakter med en eller flera gästprofessorer, och de som inte uttryckligen etablerat kon-

takt på konkret vis, har berättat att de känner att det skulle vara möjligt, och dessutom blivit direkt uppmanade av professorerna, att ta kontakt med dem längre fram om de har några frågor eller behöver hjälp med något.

Ett flertal doktorander återkommer i positiva ordalag till hur duktiga, kompetenta men också trevliga och tillmötesgående gästprofessorerna har varit. De allra flesta deltagarna verkar ha upplevt gästprofessorerna som goda akademiska *förebilder*. Deltagarna har upplevt sitt möte med gästprofessorerna som okomplicerat och det har gett dem en positiv insikt om att det verkligen går att ta sig fram inom akademien och göra karriär trots att det finns potentiella hinder på vägen. Ord som ledarskap, trygghet, ödmjukhet, kreativitet och kompetens har nämnts från deltagarna i samband med förebilder och detta skulle då kunna ses som tydliga egenskaper som värderas högt av deltagarna.

När det gäller *ämnesdisciplin* har deltagarna varit mycket positiva till gästerna och det har som tidigare nämnts inte lagts något större vikt vid vilken disciplin eller direkt koppling till avhandlingen som professorerna har haft. Vissa av deltagarna har istället lyft fram andra saker så som professorernas attityd till deltagarna, jämlikhet och pedagogik.

Det har under utvärderingen också framkommit att flera doktorander – framförallt kvinnliga doktorander – tidigare har saknat och därför nu uppskattat att arbeta tillsammans med kvinnliga professorer.

Det är tydligt att många deltagare haft stor nytta av dessa gästprofessorer, inte bara i fråga om kommentarer på och hjälp med sitt avhandlingsarbete eller artikel-skrivande, alternativt som framtida karriärkontakter, utan också till stor social nytta för stärkandet av det egna *självförtroendet som forskare*.

När det gäller det sistnämnda har berättelserna varit många om hur projektet – på olika vis – bidragit till stärkandet av den egna *rollen som forskare*. Framförallt är det samtalen med gästprofessorerna, och den bekräftelse som man därigenom erhållit av dem, som angetts som skäl till att man som doktorand upplevt att man lämnat projektet säkrare på sig själv och sitt arbete. Oavsett om det handlar om regelrätta samtal om hur man arbetar, skriver avhandling, tänker teoretisk, eller hur man tänker om och agerar på social problematik ifråga om genusstrukturer, forskningsnätverk eller arbetsmiljöfrågor, så har projektet även bidragit till ett aktivt utbyte av tankar doktoranderna emellan, vilket också bidragit till ett ökat självförtroende som forskare. Detta gäller både för de kvinnliga och manliga deltagarna.

Det ska tilläggas att flertalet projektdeltagare, i olika hög grad, har upplevt att projektet har hjälpt dem till såväl ökad medvetenhet om genusstrukturell problematik inom universitetsvärlden som ökat självförtroende som forskare.

Vi har tidigare konkluderat att både män och kvinnor upplever svårigheter med att bygga och etablera nätverk med andra forskare. Skillnad föreligger däremot mellan kvinnliga och manliga forskare i graden av svårighet, framförallt när det gäller nätverksskapandet. Åtskilliga kvinnliga deltagare upplever större motstånd än sina manliga kollegor att etablera och utnyttja befintliga nätverk med andra forskare. Flertalet manliga deltagare är mycket väl medvetna om de fördelar – framförallt med att

skapa nätverk med äldre manliga forskare – som de kan ha inom universitetsvärlden av att vara just män.

Ytterligare skillnad mellan kvinnors och mäns erfarenheter av att arbeta och verka inom universitetsvärlden, är att kvinnor i betydligt högre grad upplever att det ställs högre krav på dem då de observerar och känner att det är svårare att bli lyssnad på och få gehör från äldre forskare till exempel i olika mötessammanhang. I ett samtal mellan intervjuare och deltagare framkommer detta tydligt:

I1: Hur känner du dig som kvinnlig forskare inom akademien?

K8: Mjuk, alldeles för mjuk. Jag känner mig som om jag borde vara hårdare och mindre sårbar. Men jag vet ju att jag inte kan förändra det. Jag känner mig på något sätt att jag måste vara det jag är, så som jag är. Skall jag stanna inom det akademiska och förbli forskare så måste jag skapa en viss medvetenhet om att vissa krav är annorlunda och mer kanske manliga och hårda. Jag brukar inte göra den associationen manligt och hårt men det är lite så.

De gästade professorerna har också, enligt deltagarna, bidragit med *nya perspektiv* och väckt nya funderingar hos deltagarna. På detta vis har samtal med professorerna bidragit med att diskutera och bekräfta gamla funderingar och idéer såväl som att väcka nya. Utan tvivel har projektet bidragit till att majoriteten deltagare – både kvinnor och män – känner ett ökat självförtroende som forskare.

Utifrån vad vi i tidigare kapitel har skrivit om hur *projektinformation* har spridits och uppfattas så vill vi först konstatera att de allra flesta deltagare anser sig ha fått tillräckligt med information om projektet för att kunna delta i de olika praktiska verksamheterna som anordnats. Det har emellertid även framkommit att det funnits en del brister i förmedlandet av projektets syfte; i detta avseende har det också blivit tydligt att det funnits en osäkerhet bland flera deltagare om vilka som varit projektets egentliga målgrupp. Till dessa frågor ska vi nu vända oss och låta de mer kritiska rösterna höras.

5.2 Negativa röster om projektet

Inledningsvis skall det sägas att det allra flesta deltagarna har varit positiva men det har givetvis framkommit negativa röster om projektet. De negativa rösterna som hörts har framförallt rört brister i informationen, speciellt information om vilka som varit projektets egentliga målgrupp, information om projektets upplägg och hur det varit tänkt att fungera. Detta har skapat en viss osäkerhet bland deltagarna.

Vissa av deltagarna är anställda vid andra lärosäten men bedriver sin forskarutbildning vid någon av de fyra berörda institutionerna, några går på stipendium eller så har doktorandtjänsten löpt ut. Det har funnits en osäkerhet från deltagarna i frågan om de så kallade *icke-anställdas deltagande* i projektet. Viss problematik har till

exempel uppstått i samband med att deltagarna skulle inrapportera sin aktivitet, men även ifråga om vem som fick vara med och delta i valet av vilka gästprofessorer som skulle bjudas in.

K8: Man skulle lämna in förslag och sen var det lite strul om vem som fick rösta vet jag. Men sen så gjorde jag så att jag drog mig tillbaka och lät det hända. [...] Ja det var några riktlinjer där om någonting, jag förstod aldrig det.

Vidare när det gäller *valet av vilka gästprofessorer* som skulle bjudas in i projektet så är det tydligt att detta inte riktigt förmedlats på ett tillräckligt klart sätt till deltagarna. Informationen har uppfattats av vissa medan andra deltagare inte alls har känt till processen. En transparens och än tydligare riktlinjer i denna process hade varit önskvärd – som en av deltagarna uttrycker sig om vad som skulle kunna förbättras i projektet:

M4: Kanske en tydligare struktur för hur gästprofessorerna rekryterades till projektet, en synligare sådan hade varit givande.

Till projektet har det varit tre olika *mentorer* kopplade och deras roll i projektet har inte varit tydlig för projektdeltagarna. De allra flesta deltagarna har inte känt till mentorernas medverkan i projektet. Detta har troligtvis berott på brister i informationen alternativt på att mentorerna haft en alltför osynlig roll i projektet.

Det som förmodligen upplevts som mest problematiskt bland flertalet deltagare har varit tydliga riktlinjer om vilken *målgrupp* som projektet har riktat sig till – har både manliga och kvinnliga forskare varit välkomna i projektet eller har det varit ett projekt som exklusivt riktats till kvinnor?

Det är främst de manliga deltagarna som har lyft problematiken om vilka som egentligen varit målgruppen för projektet. Redan från början stod det klart att det fanns en osäkerhet bland de manliga deltagarna huruvida de fick delta eller inte i projektet. Deltagarna har uttryckt sig på olika sätt om detta:

M8: Det kändes som att i första hand var det inte riktat till mig som kille eller man, utan det var på något sätt en bonus att jag också fick vara med.

M7: Man vet inte om man varit rätt kategori. Både som man och [...]. Jag har inte vetat målgruppen för detta projekt, om jag passat in eller inte. Och det har haft ganska stor betydelse för man trippat på tå lite grann. Jag ställde faktiskt frågan på introduktionsmötet: är det här för kvinnor eller män? [...] sen tror jag inte de inbjudna kvinnliga professorerna förstod det. De har ju läst ansökan och det blev något konstigt däremellan. Så även om man inom huset retoriskt var målgruppen, så var man inte det praktiskt för professorerna. Denna otydlighet låg över alltihop tycker jag.

Bristerna i informationen om vilka som var målgruppen för projektet har upplevts som negativt av vissa av de manliga deltagarna och de har uppenbart känt att deras deltagande har varit på nåder. Som vi i föregående kapitel tog upp har en manlig doktorand direkt blivit avvisad av en gästprofessor samt att det förekommit seminarieverksamhet där manliga deltagare inte har varit välkomna. En kvinnlig deltagare säger:

K3: Ja och det tyckte jag inte om. Det blev ju direkt, jag fattade inte att de var stängda för män så att jag gick bjöd in killarna och då var de så här att nej det här projektet är ju bara till för kvinnor så då kan vi inte vara med. Jag hade inte fattat, det hade jag missat i projektbeskrivningen. Det hade inte Ann-Marie gått ut med liksom så.

I denna fråga skulle det varit önskvärt med tydligare riktlinjer.

En annan aspekt gällande vilka som har varit målgruppen för projektet handlar om de *seniora forskarnas närvaro*. I vissa verksamheter i projektet – till exempel vissa seminarier – har det seniora forskare från de berörda institutionerna deltagit och deras närvaro har från projektdeltagarnas sida känts som hämmande. Bland annat har det uppstått situationer där de seniora forskarna talat med gästprofessorerna så mycket att deltagarna upplevt att de inte kunnat komma till tals och att de seniora forskarna härigenom stal tid från de ”riktiga” deltagarna. Oavsett om ”felet” är de seniora forskarnas eller deltagarnas eget (för att de inte höjt sina röster mer) så är det ofrånkomligen så att flera deltagare upplevts samma hämmande effekt av de seniora forskarnas deltagande i projektet. Naturligtvis kan man förstå de seniora forskarnas intresse för att samtala med gästprofessorerna; en möjlighet (att betänka inför framtiden) hade kunnat vara att skapa både ”slutna” och ”öppna” forum:

K8: Det är klart att det skall vara öppet för alla men ett sådant här projekt kan användas till att ge röst åt folk som inte har röster. [...] detta kunde ha varit tydligare.

Trots negativa röster som på olika sätt har efterfrågat tydligare information om vilken målgruppen egentligen har varit, så bör det även tilläggas att det finns de som valt att lyfta fram den positiva sidan av att erbjuda ”icke-deltagare” en plats inom projektet. En sådan röst, som härnäst ges utrymme, belyser det positiva i att låta projektet vara öppet för flera än enbart en snäv målgrupp då det hjälper till att skapa en levande diskussions- och arbetsmiljö, något som denne deltagare menar är alla till gagn – oavsett position inom universitetshierarkin.

M10: Jag tyckte det var väldigt bra initiativ kan jag tillägga. Jag tyckte det fyllde ett klart behov. Både för mig och för andra och för hela institutionen. Det blev lite cred att det hände lite saker [...] det kändes också som att det ställde lite krav på de seniora forskarna som är här. Trots att de egentligen inte var delaktiga så var de tvungna att visa sig och lite så... man släpper in tuppen i höns-

gården, så börjar de vanliga tanterna och gubbarna att brösta sig lite också. De vill vara med och prata och diskutera och vara lite intellektuella. Det har inte bara varit som vanligt: jobba, stäng dörren, gå hem efter jobbet. Utan dom kom ju också ut och var med och pratade, så det vitaliserade ju miljön lite.

När det kommer till andra problematiska aspekter har deltagarna framhåvt den *snäva tidsaspekten* rörande gästprofessorernas vistelse i Lund. Deltagarna har efterlyst en något längre framförhållning i informationen inför varje gästs besök. Många av deltagarna har också upplevt att gästprofessorerna har varit i Lund alldeles *för kort tid* och att besöken kommit för tätt på varandra. En av deltagarna säger:

K9: [...] jag hann inte med att träffa varje så mycket som man hade velat eller delta på seminarier som jag skulle velat. Det var liksom för tätt in på och när de kom och presenterade sig och vad de skulle göra så satt man där med almanackan och försökte trycka in allt. [...] Jag tyckte det var ett väldigt bra projekt, jag är väldigt nöjd med det mesta förutom att man skall ha en längre paus mellan varje gäst.

Den positiva sidan av samma mynt är naturligtvis att deltagarna, genom denna kritik, efterfrågat längre tid för varje gästprofessors besök.

Upplägget på projektet och hur det varit tänkt att fungera, har för en del deltagare varit oklart vilket genererat viss osäkerhet bland deltagarna. Deltagarna har varit medvetna om vem som har varit huvudansvarig för projektet men som tidigare nämnts så har mentorerna haft en alltför osynlig roll. Ett tydligare upplägg av projektet har efterfrågats, som i följande exempel:

K4: Det skulle nog vara att det skulle styras upp lite mer i början. Lite mer struktur. Jag tror inte att löst alltid är så himla bra. Då blir det precis så som vi inte vill att det ska vara. Då blir det dom som känner att dom har självkänsla och som är vana att prata, då blir det dom som sätter agendan. [...] Jag tror det behövs en snabbare väg in. Lösa tyglar leder till att seminarium till exempel blir precis så som dom alltid annars blir. Det är ju just det som projektet syftar till att gå emot.

Mot bakgrund av dessa ord är det lätt att förstå efterfrågan på klarare riktlinjer, samtidigt blir det också tydligt att deltagaren inte till fullo tagit till sig de interaktionistiska ambitionerna i projektet. Detta faller tillbaka på vad vi skrev i tidigare kapitel om projektets intention, nämligen att det inte bara handlar om att påverka rådande strukturer underifrån, utan också om att underifrån kreativt bidra till att skapa förändringsprocesser. Uttryckt annorlunda: om ingen efterfrågan fanns från deltagarna på exempelvis ett seminarium kring ett visst tema, så blev det inget seminarium. Initiativen skulle komma från deltagarna själva, detta är emellertid inte en intention som alla deltagare uppmärksammat. Eventuell kritik mot projektets upplägg och struktur bör, enligt utvärderarnas uppfattning, således omformuleras till en kritik

mot att informationen om projektets genomgående och bärande tanke tydligare kunde klargjorts.

Det ska tilläggas att deltagarna verkat mer och mer, ju längre in i projektet det lidit, blivit uppmärksamma på det interaktionistiska budskapet i projektet. Eller att åtminstone att det varit upp till deltagarna själva att skapa projektets ramverk och riktlinjer. Flera av deltagarna har talat om projektet i termer av att vara något av ett pilotprojekt, vilket resulterat i en kreativitet bland deltagarna ju längre projektet framskred. Projektledaren Ann-Mari Sellerberg berättar själv i en intervju med utvärderarna att projektet har varit något av en lärotid och att hon har sett att det har skett en förändring och förbättring i deltagarnas aktivitet i projektet från den ena terminen till den andra.

AM: [...] det har varit lite en läroperiod, att man nu inser bland doktoranderna att man bara kan gå och prata med dom [gästprofessorerna] här. Man kan bara berätta vad man gör, man behöver inte ha med manus eller så. För det fanns ju en blyghet.

I1: Har du märkt någon skillnad från första terminen till andra?

AM: Ja, det tycker jag. Dom vet hur det funkar nu doktoranderna. Man visste inte, och inte vi och professorerna heller, vad ska vi göra? Utan det löste sig på något sätt. Det blev någon större intensitet ju längre projektet gick.

5.3 Utvärderarnas röster om projektet

Vi har ovan diskuterat de väsentliga positiva och negativa aspekterna om projektet som framkommit genom denna utvärdering. Som synes kan dock ibland negativa aspekter betraktas ur ett positivt ljus, och vice versa. Vi har strävat efter att vara så nyanserade som möjligt i våra diskussioner.

Avslutningsvis kan vi konkludera att det praktiska projektarbetet överlag fungerat väl. Otvetydigt har samarbetet med gästprofessorerna betytt allra mest för deltagarna och vi kan inte nog betona nyttan med gästernas deltagande i projektet. Gästprofessorerna har i sin roll som just "gäster" eller "främlingar" kunnat fungera som konstruktiva samtalspartners, fria från de etablerade relationer och nätverk som deltagarna i vanliga fall ingår i. Sådan samtalspartner erbjuder deltagarna möjligheter att mer fritt kunna tala utan att de behöver oroa sig för risken att uppröra de etablerade relationer de har med sina arbetskollegor.

Inledningsvis skrev vi att denna utvärdering skulle behandla, utifrån deltagarnas upplevelser, den övergripande målsättningen i projektet, det vill säga: strävan efter att öka projektdeltagarnas medvetenhet om genus- och karriärstrukturer inom forskarvärlden och göra dem delaktiga i denna värld. Även om de flesta deltagarna på förhand inte varit okunniga om att universitetsvärlden och omvärlden genomsyras av strukturella hinder, liksom möjligheter, för kvinnor och män, så framgår det av

intervjuerna att det funnits stort behov av att diskutera frågor kring kvinnors och mäns svårigheter respektive möjligheter inom universitetsvärlden, samt att många deltagare fått ökad insikt i genusstrukturers återverkningar.

Ett problem inom universitetet som flera deltagare återkommit till är att många är väl medvetna om genusstrukturell problematik, men att man har desto svårare att leva som man lär. Möjligtvis kan man säga att det föreligger viss diskrepans mellan teori och praktik. Kanske är det till och med så att det är extra svårt att självkritiskt diskutera dessa frågor inom universitetsvärlden eftersom så många här inom äger den teoretiska kunskapen, men alltför få den praktiska kompetensen i hur man på ett vardagsnära sätt bemöter andra individer på ett jämställt vis.

Trots att det finns mycket mer att arbeta med för att motverka utsorteringen av kvinnor inom akademin, så kan vi konstatera att föreliggande projekt inneburit en ökad medvetenhet om genusstrukturell problematik inom universitetsvärlden; därmed har projektet fungerat som det var tänkt.

Ifråga om det andra övergripande målen, nämligen att göra deltagarna till verkliga deltagare inom universitetsvärldens strukturer, är det svårare att uttala sig lika definitivt. Denna fråga tangerar projektets målsättning om att få deltagarna att etablera flera kontakter och nätverk, samt stärkas i sin roll som forskare. Att bli en verklig deltagare inom universitetsvärlden tar tid, varför man bör uttala sig om detta projektmål i något försiktigare ton. Med detta sagt och mot bakgrund av de nya kontakter som deltagarna berättat att de etablerat, vill vi likväl mena att även i detta avseende har projektet fungerat väl i enlighet med dess målsättning.

Vi vill avslutningsvis tillägga att det naturligtvis har funnit sådana saker som fungerat bättre och de som fungerat sämre i det praktiska projektarbetet. Det är viktigt att ta lärdom av dessa aspekter och att ta med sig dessa erfarenheter i framtida arbeten för jämställdhet inom akademin. Utan att på något vis förringa de negativa röster som hörts om projektet, kan de till stor del förstås mot bakgrund av projektets pionjärkaraktär. I alla nya projekt finns det saker som kan göras bättre, varför det också är viktigt att på allvar ta till sig projektdeltagarnas röster som hörs inifrån den universitetsvärld som är i behov av förändring.

Referenser

- Academic Traineeship, sammanställning årsutvärdering (2006) *Sammanfattande bedömning av innehåll, medverkandes sakkunskap och förhållningssätt*. Lunds universitet. (http://www5.lu.se/upload/PA_Online/ATsammanstallning2006.pdf)
- Angier N. (1995) "The Nation; Why Science Loses Women in the Ranks", *New York Times* (2007-05-14). (<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=990CEFD1139F937A25756C0A963958260&sec=&spn=&pagewanted=1>)
- Atterstam I. (2007) "Svårt för kvinnor att nå akademisk topp", *Svenska dagbladet* (071205)
- Becker H. (1998) *Tricks of the Trade: How to think about your research while you're doing it*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Eduards M. (2007) *Kroppspolitik. Om Moder Svea och andra kvinnor*, Oy: Bokförlaget Atlas
- Forskningsetiskt forum (2004) *Konferens om glastaket inom akademien, 11 nov, 2004*, Uppsala universitet. (<http://www.it.uu.se/internt/jamstallldhet/minnesanteckningar/glastaket>)
- Francke P. (2000) *Pionjärerna*, LUM (Lunds Universitets Meddelar) 2000 nr 5
- Gubrium J. & Holstein J. (1997) *New Language of Qualitative Method*. New York: Oxford University Press.
- Husu L. (2005) *Dold könsdiskriminering på akademiska arenor – osynligt, synligt, subtilt*. Stockholm: Högskoleverket (Högskoleverkets rapportserie 2005:41 R)
- Högskoleverket (2006:2 R) *Forskartutbildning och forskarkarriär – betydelsen av kön och socialt ursprung*. Stockholm: Högskoleverket (Högskoleverkets rapportserie 2006:2 R)
- Högskoleverket (2003:31 R) *Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald – en uppföljning av Högskoleverkets utvärdering 1999/2000*. Stockholm: Högskoleverket (Högskoleverkets rapportserie 2003:31 R)
- Joy L. (2000) "Do Colleges Shortchange Women? Gender Differences in the Transition from College to Work", *The American Economic Review* (Vol. 90 (2):471-475. Papers and Proceedings of the One Hundred Twelfth Annual Meeting of the American Economic Association).
- Katz, J. (2002), "Start Here: Social Ontology and Research Strategy", *Theoretical Criminology*, 6 (3): 255-278. Sage Publications.
- Kvinnohistoriska samlingar (2006) *Föregångskvinnor och pionjärer*. (<http://www.ub.gu.se/kvinn/portaler/kunskap/biografier>)
- Kyndel D., Lindberg L. & Riis U. (2003) *Jämställdheten inom universitet och högskolor. En bibliografi med kommentarer*, Stockholm: Högskoleverket (Högskoleverkets rapportserie 2003:22 R)
- Lindberg L., Riis U. & Silander C. (2005) *Akademins olika världar*, Stockholm: Högskoleverket (Högskoleverkets rapportserie 2005:53 R)
- Lundin E. (2008) "Det delikata valet av teori", Sjöberg & Wästerfors (red) *Uppdrag forskning*. Malmö: Liber (kommande).
- Lunds universitets jämställdhetsarbete – redovisning till Högskoleverket inför nationell utvärdering av lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald. (1999-10-14). (http://www.lu.se/upload/LUPDF/utv_hsv.pdf)
- Lunds universitets jämställdhetspolicy 2006-2010. Enligt styrelsebeslut 20060424. (http://www5.lu.se/upload/regelverket/studentsocialt/jamstallldhetspolicy_060424.pdf)

- Lunds universitets årsredovisning 2006. (http://www.lu.se/upload/LUPDF/Om_LU/Arsredovisning_2006)
- Lunds universitets årsredovisning 2005. (http://www.lu.se/upload/LUPDF/Om_LU/arsredovisning2005.pdf)
- Lövkrona I., Agrell C. & Widén K. (2006) AKKA [AKademiska Kvinnors Ansvar]. *Ledarskapsutvecklingsprogram för kvinnor vid Lunds universitet 2004-2005. Erfarenheter av ett genusintegrerat ledarskapsprogram*. Lunds universitet. (http://www3.lu.se/pers/Jamstalldhet/AKKA_rapport2006.pdf)
- Menon P. (2005) "For More Women in Science", *Frontline* (Vol 22(26)). (<http://www.frontlineonnet.com/fl2226/stories/20051230003203900.htm>)
- Mähler H., Sjöstrand A. (2004) *Nyhetsbrev för jämställdhetshandläggare nr 5 2004*. Högskoleverket. (<http://www.hsv.se/download/>)
- Odén B. (1996) *Ju högre, desto färre: Föreläsning vid presentationen av professorsboken 4 maj 1996 av Birgitta Odén*. Lund: Ledningsgruppen för jämställdhetsarbete/Personalenheten. (Skriftserien Jämställdhetsarbete vid Lunds universitet 1401-9825;1)
- Preston A (2004) *Leaving Science: Occupational Exist from Scientific Careers*. Russel Sage Foundation Publications.
- Projektbeskrivning "Hit – och ännu längre!" *Strategier mot utsortering av kvinnor i universitetsvärlden*. (<http://www.soc.lu.se/esf>)
- Regeringens proposition 1994/95:164 *Jämställdhet mellan kvinnor och män inom utbildningsområdet*. Report on the University of California, San Diego, 2004 Gender Equity Summit. (<http://advance.ucsd.edu/news/ges/FinalReport09-24-04revisedJF.pdf>)
- Rosser S. (2004) *The Science Glass Ceiling. Academic Women Scientists and the Struggle to Succeed*. Routledge
- Sellerberg A-M. (2007) *Den obalanserade hierarkin – Om ett projekt för jämställdhet*. Malmö: Bokbox förlag [Kommande].
- Svenska Dagbladet "Akademiska toppen" (071205)
- Wickström M. (2005) *Hedda Andersson (1861-1950) – Skånes första kvinnliga student och Sveriges andra kvinnliga läkare*, Lundasamlingen, Ekska Husets. (www.med.lu.se/om_fakultetens_milstolpar/hedda_andersson)
- Wold A. (2004) "Kvinnor slås ut i universitetskarriären", *Dagens Nyheter* (040318)